

CBS HET BAKEN

Schoolondersteuningsplan 2019-2023

Hoe wij werken aan
de ondersteuning van onze
leerlingen

INHOUD

INHOUD

Passend Onderwijs	Elke school zorgplicht?!	pagina 2
Hoofdstuk 1	Niveaus van ondersteuning	pagina 4
Hoofdstuk 2	Passend onderwijs op CBS Het Baken	pagina 6
Hoofdstuk 3	Organisatie interne begeleiding en ondersteuning	pagina 9
Bijlage 1	HGW/OGW planmatig handelen op Het Baken	pagina 12
Bijlage 2	Stroomschema zorgplicht bij aanmelding PO	Pagina 15
Bijlage 3	Functieomschrijving interne begeleiders en onderwijsassistenten	Pagina 16
Bijlage 4	Signaleringskalender	Pagina 20
Bijlage 5	Protocol dyslexie	Pagina 22
Bijlage 6	Protocol dyscalculie	Pagina 30
Bijlage 7	Protocol ontwikkelingsvoorsprong	Pagina 42
Bijlage 8	Protocol overgang en verlenging	Pagina 66
Bijlage 9	Protocol leerlingen met eigen leerweg	Pagina 77

CBS Het Baken I
't Kofschip 2
3904 RS Veenendaal
0318-510935
het.baken1@cpov.nl

CBS Het Baken II
De reede 71
3904 NT Veenendaal
0318-515613
het.baken2@cpov.nl

PASSEND ONDERWIJS - Elke school zorgplicht?!

Met het ingaan van de Wet passend onderwijs op 1 augustus 2014 hebben alle scholen 'zorgplicht'. Ook onze school moet dus zorgen voor passend onderwijs voor iedere leerling die wordt aangemeld. Dit kan door zelf passend onderwijs te bieden of een meer passende onderwijsplek te regelen in onze regio.

In het samenwerkingsverband Rijn & Gelderse Vallei, waar CBS Het Bakken ook onder valt, zijn 35 samenwerkende schoolbesturen uit de regio samen verantwoordelijk voor passend onderwijs aan alle kinderen in ons samenwerkingsverband. Dit wil zeggen dat besturen wettelijk verplicht zijn alle leerlingen passend onderwijs te bieden op de eigen school of een andere school. Door samen te werken kunnen de scholen zorg dragen voor een dekkend aanbod van onderwijsvoorzieningen zodat elke leerling onderwijsondersteuning krijgt die aansluit bij zijn / haar onderwijsbehoeften. Bij aanmelding op de basisschool wordt binnen het CPOV gebruik gemaakt van een stroomschema¹.

¹ Zie bijlage 2 : Stroomschema zorgplicht bij aanmelding PO.

Hoofdstuk 1 Niveaus van ondersteuning

Niveau 1

Er zijn binnen de nieuwe ondersteuningsnormen verschillende soorten van ondersteuning. Wanneer uw kind extra 'lichte' ondersteuning nodig heeft, biedt de leraar die zelf. De intern begeleider van de school kan ondersteuning organiseren. Denk aan hulpmiddelen voor een kind met dyslexie, ondersteuning bij beperkte achterstanden of een programma met bijpassende lessen om meerbegaafden uit te dagen. Dit valt allemaal onder '**basisondersteuning**'. Basisondersteuning omvat alle preventieve en zogenoemde 'licht curatieve interventies' die je als leraar/basisschool planmatig inzet voor een kind. Soms zijn daar externe deskundigen of ketenpartners bij betrokken. Het gaat dus om alles wat de basisschool op eigen kracht uitvoert: er is géén sprake van een indicatie. In de onderstaande figuur wordt deze vorm van ondersteuning aangeduid met **niveau 1**.

Niveau 2

Is basisondersteuning onvoldoende passend? Dan bieden we een arrangement dat wel aansluit bij de onderwijsbehoeften. Dit is **extra ondersteuning op niveau 2**. Elke vorm van extra ondersteuning noemen we een arrangement.

Voor elk arrangement vullen we het Groeidocument 1.4 en het formulier Aanvraag Handelingsgerichte Ondersteuning Arrangeren in. Dit is een hulpmiddel dat elke basisschool in onze regio gebruikt om in kaart te brengen wat een kind precies nodig heeft om zich verder te ontwikkelen. Extra ondersteuning op niveau 2 biedt de eigen basisschool aan, eventueel samen met een andere basisschool, het speciaal (basis)onderwijs of externe deskundigen. Binnen ons bestuur, het CPOV, bestaat er bijvoorbeeld de mogelijkheid om een leerling voor een bepaalde periode in de bovenschoolse Plusklas of Schakelklas te plaatsen.

Niveau 3

Heeft een kind méér nodig dan extra ondersteuning in de eigen basisschool, dan kan het speciaal (basis)onderwijs een specialistisch arrangement bieden. Wanneer de hulpvraag van de leerling de mogelijkheden van onze school aantoonbaar te boven gaat, zoeken we naar een andere meer passende leeromgeving voor deze leerling. Dit is de ondersteuning op **niveau 3**. We werken hiervoor optimaal samen met de andere basisscholen, de scholen voor speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs in onze regio en wanneer dit nodig is buiten de regio. Deze scholen bieden 'speciale

ondersteuning'. Speciale ondersteuning omvat het (zeer) gespecialiseerde onderwijsprogramma (leerstofaanbod, didactische aanpak, pedagogische aanpak, klassenmanagement, schoolklimaat) dat elke speciale (basis)school voor haar leerlingen verzorgt.

Scholen voor speciaal (basis)onderwijs bieden speciale ondersteuning

Speciale ondersteuning is bedoeld voor de leerling met (zeer) specifieke onderwijsbehoeften. Dit maakt het noodzakelijk dat deze leerling gebruik maakt van een tijdelijke of langdurige begeleiding in een (zeer) gespecialiseerde onderwijsvoorziening. We maken gebruik van scholen voor speciaal (basis)onderwijs die in onze regio gevestigd zijn.

Deze scholen bieden (zeer) gespecialiseerde onderwijsondersteuning voor:

- Leerlingen met een sterke verstandelijke beperking;
- Leerlingen met meervoudige beperkingen;
- Leerlingen met een complexe sociale gedragsproblematiek;
- Leerlingen met een ernstige concentratie problematiek;
- Leerlingen met een grote leerachterstand (taal, lezen, rekenen).
- Leerlingen met ernstige lichamelijke beperkingen;
- Leerlingen met een ernstige visuele beperking
- Leerlingen met een ernstige auditieve en / communicatieve beperking
- Langdurig zieke kinderen en kinderen met een ernstige vorm van epilepsie.

Voor deze **extra ondersteuning op niveau 3** geeft het samenwerkingsverband een toelaatbaarheidsverklaring af.

Uitgangspunt van het SWV RGV² is dat kinderen zoveel mogelijk op een reguliere school in de eigen leefomgeving met succes het basisonderwijs kunnen doorlopen, eventueel met extra ondersteuning vanuit het samenwerkingsverband. Dat lukt niet altijd en sommige kinderen zijn aangewezen op speciaal basisonderwijs of een school voor speciaal onderwijs. SWV RGV stelt vast of een leerling toelaatbaar is tot deze vormen van onderwijs en werkt daarom nauw samen met deze onderwijsinstellingen. De zorg voor leerlingen is niet alleen de verantwoordelijkheid van het onderwijs. Daarom werkt SWV RGV intensief samen met ketenpartners uit de jeugdgezondheidszorg, de jeugdhulpverlening en het maatschappelijk werk.

De standaard preventieve onderzoeken van de GGD doktersassistente vinden op school. In principe is het eerste onderzoek in de basisschoolleeftijd onderzoek in groep 2 zonder ouders op school, daarna in groep 7 ook zonder ouders op school. De ouders worden schriftelijk geïnformeerd over de bevindingen. Hierbij staat ook vermeld of er nog een vervolgspraak geadviseerd wordt met een jeugdarts of jeugdverpleegkundige.

Ouders krijgen dan een uitnodiging om samen met hun kind naar het spreekuur te komen.

² Afkorting SWV RGV: Samenwerkingsverband Rijn- en Gelderse Vallei

Hoofdstuk 2 Passend onderwijs op CBS Het Bakken

Wij zorgen ervoor dat onze leerlingen de onderwijsondersteuning krijgen die zij nodig hebben om zich zo goed mogelijk te kunnen ontwikkelen en daarbij de kerndoelen behalen van het basisonderwijs. Dit doen we in samenspraak met de ouders en/of verzorgers. Pas als de hulpvraag van de leerling de mogelijkheden van onze school aantoonbaar te boven gaat, zoeken we naar een andere meer passende onderwijsvoorziening voor deze leerling. We werken hiervoor optimaal samen met de andere basisscholen, de scholen voor speciaal basisonderwijs en speciaal onderwijs binnen het SWV RGV.

Onze mogelijkheden

Wij kunnen in onze school veel doen om de leerlingen passend onderwijs te bieden. Wij beschikken over diverse mogelijkheden om goed onderwijs voor alle leerlingen te bieden en extra ondersteuning voor de leerlingen die dit nodig hebben. Sommige leerlingen hebben specialistische ondersteuning nodig. Hier lopen wij in onze school tegen grenzen aan. We beschrijven wanneer de hulpvraag van de leerling de mogelijkheden van onze school aantoonbaar te boven gaat. Dit markeert de situatie waarbij we in samenspraak met ouders (verzorgers) op zoek gaan naar een andere meer passende leeromgeving voor de leerling.

Wij bieden basisondersteuning aan onze leerlingen

In onze school bieden wij onze leerlingen basisondersteuning. Deze is erop gericht dat elke leerling zich in een ononderbroken proces kan ontwikkelen en daarbij de kerndoelen van het basisonderwijs behaalt. Basisondersteuning bestaat uit het onderwijsprogramma (leerstofaanbod, didactische aanpak, pedagogische aanpak, klassenmanagement, schoolklimaat) dat wij voor de leerlingen verzorgen inclusief de daarmee samenhangende ondersteuning.

Basisondersteuning bestaat uit arrangementen. Afhankelijk van de onderwijsbehoeften ontvangt de leerling een passend arrangement. Wij bieden onze leerlingen 3 typen van arrangementen aan:

A. Basisarrangement:

Dit is het (standaard) onderwijsprogramma dat elke leerling in de groep volgt. Voor de meeste leerlingen is het basisarrangement voldoende om de kerndoelen van het basisonderwijs te behalen.

B. Intensief basisarrangement

Dit arrangement is bedoeld voor onze leerlingen die niet genoeg hebben aan het basisarrangement. Deze leerling heeft specifieke onderwijsbehoeften en daarmee samenhangend ondersteuning nodig om het minimum niveau van de basisschool te kunnen behalen. Het intensieve arrangement omvat de ondersteuning die onze leerling krijgt aanvullend op het basisarrangement. Bij de inhoudelijke vormgeving van het intensief arrangement zet de leraar specialistische expertise en programma's in.

C. Verdiept basisarrangement

Dit arrangement is bedoeld voor onze leerlingen die te weinig hebben aan het basisarrangement omdat zij meer aan kunnen. Bij de inhoudelijke vormgeving van het verdiept basisarrangement zetten onze leraren specialistische expertise en programma's in.

NB: Het is zo dat bij alle 3 de basisarrangementen de leerling grotendeels binnen de eigen groep les krijgt. Het werken met een groepsplan/weekplanning geeft inzicht in welke leerling ingedeeld staat bij welk arrangement met de daarbij behorende doelen.

De kwaliteit van de basisondersteuning

De basisondersteuning die wij onze leerlingen bieden is op orde. Wij hanteren in onze school de kwaliteitstandaard die het SWV RGV hiervoor heeft vastgesteld en die aansluit op de landelijke normen van de onderwijsinspectie. We onderscheiden de volgende vijf kwaliteitsaspecten die zichtbaar en aantoonbaar in onze school beschikbaar zijn.

A. Opbrengsten

De opbrengsten van onze school liggen op het niveau dat op grond van de kenmerken van onze leerling populatie verwacht mag worden.

- De taalresultaten liggen op dit niveau.
- De rekenresultaten liggen op dit niveau.
- De sociale competenties van onze leerlingen liggen op een niveau dat mag worden verwacht.
- Onze leerlingen doorlopen in beginsel de school binnen de verwachte periode van 8 jaar.
- Leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften ontwikkelen zich naar hun mogelijkheden.

B. Onderwijsleerproces

De wijze waarop wij het onderwijsleerproces in onze school vorm geven heeft de volgende kenmerken.

- De leerstofinhouden die we aanbieden bereiden onze leerlingen voor op het vervolgonderwijs en de samenleving.
- Onze leraren geven de leerlingen voldoende tijd om zich het leerstofaanbod eigen te maken.
- Ons schoolklimaat wordt gekenmerkt door veiligheid en respectvolle omgangsvormen.
- Onze leraren leggen duidelijk uit, organiseren de onderwijsactiviteiten efficiënt en houden de leerlingen taakbetrokken.
- Onze leraren stemmen aanbod, instructie, verwerking en onderwijstijd af op verschillen in ontwikkeling tussen de leerlingen.

C. Opbrengstgericht werken & extra ondersteuning

Wij werken in onze school planmatig / systematisch aan het bieden van de onderwijsondersteuning aan onze leerlingen die zoveel mogelijk aansluit op hun onderwijsbehoeften. Onze leraren volgen systematisch de vorderingen van de leerlingen.

- Wij gebruiken een samenhangend systeem van genormeerde instrumenten voor het volgen van de prestaties en de ontwikkeling van de leerlingen.
- Onze leraren volgen en analyseren systematisch de voortgang in ontwikkeling van de leerlingen.

NB:

Om goede ondersteuning te bieden aan kinderen hebben we informatie nodig. Die informatie moet up-to-date en van belang zijn. Met die informatie in handen proberen we aan te sluiten bij wat de kinderen nodig hebben. In de eerste plaats zijn daar onze dagelijkse observaties en gesprekken met de kinderen tijdens instructie en werken. Het hele jaar door worden allerlei resultaten geregistreerd. We volgen de ontwikkeling van het kind met methode-gebonden toetsen. Daarnaast maken we twee maal per jaar met methode-onafhankelijke toetsen (CITO toetsen voor de groepen 3 tot en met 8) en observaties (Onderbouwd voor de groepen 1 en 2) de balans op. Het hele jaar door worden allerlei resultaten geregistreerd. Het is een goede aanvulling om met een onafhankelijke toets te kijken waar de kinderen, los van onze methodes, nu werkelijk staan. Door middel van een jaarkalender bewaken we dat alle toetsen door de leraren op het juiste tijdstip worden afgenomen. Al deze middelen helpen ons om opbrengstgericht en handelingsgericht te werken³.

D. Ondersteuningsstructuur

De leerlingen die extra ondersteuning nodig blijken te hebben, krijgen dit in de vorm van een intensief of verdiept basisarrangement.

- Wij signaleren vroegtijdig welke leerlingen extra ondersteuning nodig hebben.

³ Zie bijlage HGW/OGW planmatig handelen op Het Baken

- Wanneer op basis van een analyse van de verzamelde gegevens blijkt dat leerlingen niet kunnen voldoen aan de doelen van het groepsplan, stellen we voor deze leerlingen een ontwikkelingsperspectief (OPP) op. We bepalen aan de hand hiervan de aard van de extra ondersteuning.
- De leraar voert eventueel in samenwerking met andere teamleden en/of expertise vanuit SWV RGV de extra ondersteuning uit.
- Wij evalueren regelmatig de effecten van de geboden extra ondersteuning.
- Onze school maakt gericht gebruik van de diensten van het SWV RGV expertisenetwerk wanneer de eigen expertise ontoereikend is voor het opstellen en/of uitvoeren van het beoogde arrangement.

E. Kwaliteitszorg

Onze school hanteert een systeem van kwaliteitszorg met de volgende kenmerken.

- Het schoolteam heeft inzicht in de onderwijsbehoeften van onze leerlingpopulatie.
- We evalueren periodiek de resultaten van het geboden onderwijs en de ondersteuning aan onze leerlingen.
- We werken systematisch aan de verbetering van de onderwijskwaliteit.
- Onze school legt jaarlijks verantwoording af over de gerealiseerde onderwijskwaliteit aan de MR en het bestuur van CBS Het Baken⁴.

⁴ Bestuur van CBS Het Baken: CPOV Christelijk Primair Onderwijs Veenendaal e.o.

Hoofdstuk 3 Organisatie interne begeleiding en ondersteuning

Onze school heeft twee intern begeleiders die samen de ondersteuning voor onze leerlingen coördineren. Zij adviseren het managementteam. De interne begeleiders hebben o.a. de volgende taken⁵, die deels gedelegeerd worden aan de remedial teacher:

- leiding geven aan het ondersteuningsteam
- voorbereiden en leiding geven aan de leerlingbespreking
- leggen groepsbezoeken af en bespreken dit na in kader van HGW/OGW
- houden groepsbesprekingen in het kader van HGW/OGW
- toezien op het nakomen van gemaakte afspraken ten behoeve van de te ondersteunen leerlingen
- ondersteunen van de groepsleraren bij het afnemen van diagnostische toetsen
- begeleiden en ondersteunen bij het opstellen van handelingsplannen/groepsplannen/werkplannen
- actualiseren van het leerling-dossier
- inrichten en actualiseren van de orthotheek
- aanwezigheid bij gesprekken met ouders en/of externe deskundigen over leerlingen die specifieke onderwijsbehoeften hebben
- contact onderhouden tussen onze school, het SWV en de scholen voor speciaal onderwijs
- contact houden met ambulante begeleiders en andere instanties die professionele hulp bieden

Verder zijn er binnen CBS Het Baken collega's met een specialisatie op het gebied van dyslexie, en hoogbegaafdheid. Deze collega's kunnen bij vragen op dit gebied geconsulteerd worden. Alle collega's zijn in het bezit van een A-certificatie Kanjertraining, wat betekent dat zij de Kanjertraining in hun groep mogen geven.

Wij maken gebruik van beschikbare onderwijsvoorzieningen vanuit het Samenwerkingsverband.

Wanneer de basisondersteuning die we conform de RGV kwaliteitsstandaard bieden ontoereikend is, werken wij intensief samen met onze partners uit het samenwerkingsverband. Dit betreft collega's van andere basisscholen, de scholen voor speciaal (basis)onderwijs binnen en buiten het samenwerkingsverband en verdere ketenpartners uit onderwijs en jeugdzorg. Leraren en intern begeleiders worden vanuit het aangevraagde zorgarrangement ondersteund. (informer en adviseren; coaching en training; trajectbegeleiding). Ook kan het onderzoeken, begeleiden en behandelen van een leerling vallen onder het zorgarrangement. Deze ondersteuning wordt bekostigd uit de middelen die het Samenwerkingsverband RGV hiervoor ter beschikking heeft.

Wij trekken samen op met ouders

Ouders zijn voor ons partners. Wij trekken met hen op, zeker wanneer het gaat om het inzetten van onderwijsondersteuning voor hun kinderen. De samenwerking met ouders concretiseren wij als volgt:

- Wanneer ouders hun kind willen aanmelden, worden zij uitgenodigd voor een kennismakingsgesprek. Tijdens het gesprek komen o.a. de levensbeschouwelijke identiteit en de onderwijskundige uitgangspunten van de school aan de orde. Van de ouders wordt gevraagd de grondslag en de doelstelling van onze stichting en dus ook van onze school te respecteren. Dit bevestigen zij door middel van ondertekening van het inschrijfformulier. Zie ook bijlage 1: Stroomschema en zorgplicht bij aanmelding PO.
- Een paar maanden voordat de leerling op school komt, vindt er een intakegesprek plaats n.a.v. het intakeformulier door onderbouwcoördinator of I.B.
- We houden aan het begin van elk schooljaar een informatieavond. Tijdens deze avond vertellen we de ouders over de gang van zaken in de groep en rond de school.

⁵ Zie functieomschrijving Intern begeleiders in de bijlage

- In de groepen 1 en 2 krijgen de ouders eenmaal per jaar een rapport in de vorm van een verslag over hun kind. Op deze manier blijven ouders op de hoogte van de ontwikkeling van hun kind. Kinderen uit de groepen 3 t/m 8 krijgen tweemaal per jaar een rapport mee naar huis. Daarbij worden de resultaten van de Cito LOVS-toetsen opgenomen (in minigrafieken).
- Elk schooljaar houden we vier gesprekavonden⁶.
 - Start schooljaar: Ouder-vertel-gesprek. Waarbij alle ouders worden uitgenodigd en het accent ligt op wederzijdse kennismaking en de onderwijsbehoeften van de leerling
 - November: Naar behoefte
 - De leraar nodigt een ouder uit
 - Ouders vragen zelf een gesprek aan
 - Februari:
 - Groep 1 t/m 4: oudergesprekken. Alle ouders worden verwacht
 - Groep 5 t/m 8: Driehoeksgesprekken. Ouders en leerling gaan in gesprek met de leerkracht.
 - April/mei: Naar behoefte.
 - De leraar nodigt een ouder uit
 - Ouders vragen zelf een gesprek aan
- In juni vinden met betreffende ouders gesprekken plaats rondom verlengen of specifieke ondersteuning in het nieuwe schooljaar. Ouders worden hiervoor uitgenodigd.
- Natuurlijk is het mogelijk vaker contact te hebben. Ouders/leraren kunnen daarvoor een afspraak maken. Wanneer nodig sluit de ib-er aan bij het gesprek.
- Wanneer er heel specifieke onderwijsbehoeften zijn bij een leerling, wordt deze besproken in het ondersteuningsteam op school. De betreffende ouders worden uitgenodigd hierbij aanwezig te zijn.
- Ouders hebben op grond van de Wet bescherming persoonsgegevens (Wbp) recht op inzage in het leerlingdossier. Na een schriftelijk verzoek van ouders zullen we binnen vier weken reageren.

Onze ambities t.a.v. passend onderwijs

We willen de kwaliteit van ons onderwijs waarborgen en waar nodig verbeteren. Dit doen we door o.a. de expertise van onze leraren te vergroten en zo de onderwijsprocessen nog beter te laten aansluiten op de onderwijsbehoeften van onze leerlingen.

Verbeterthema's

Wij hebben in ons schoolteam de intentie vastgesteld de komende jaren de beoogde kwaliteitsverbetering te focussen op:

Opbrengstgericht/handlingsgericht werken (OGW/HGW)

We willen passend onderwijs realiseren met behulp van opbrengstgericht/handlingsgericht werken. In het cursusjaar 2013 – 2014 zijn we een traject gestart. De afgelopen jaren hebben we als uitgangspunt het doelgericht en transparant werken (HGW) genomen. In de cursusjaren 2016 – 2018 hebben we ons gericht op verdere implementatie van de groepsplannen.

Voor 2019 – 2023 willen we ons focussen hoe we het aanbod voor elke leerling nog specifiek kunnen maken en sneller interventies kunnen toepassen voor de groep en de leerling. We blijven ons globale aanbod beschrijven in een groepsplan. Daarnaast gaan we gericht werken met de uitkomsten van de methoden gebonden toetsen/Onderbouwd. Dit gaan we vertalen in weekmaandplannen op maat en blokvoorbereidingen bij rekenen.

De analyses, evaluaties en aangepaste aanpak die halfjaarlijks worden gemaakt, worden alleen beschreven in de notitie groepsbespreking.

Kanjertraining:

In het cursusjaar 2019-2020 heeft de laatste scholingsdag plaatsgevonden, waardoor Het Bakken een gecertificeerde 'Kanjerschool' is. Vanaf 2017 worden nieuwe leerkrachten van Het Bakken steeds

⁶ Zie signaleringskalender

opgeleid waardoor ook zij hun licentie krijgen en is er voor alle leerkrachten met regelmaat weer een opfriscursus. Daarnaast zijn er verdiepende cursussen waar collega's aan deelnemen. Inmiddels zijn er op Het Baken drie kanjercoördinatoren en een anti-pestcoördinator. In 2022 vindt er opnieuw een nascholingsdag plaats voor het hele team.

Binnen CPOV hebben we in onze strategische Koers richtinggevende uitspraken opgesteld. Onderstaande uitspraken geven op Het Baken een plek en werken we uit in onze jaarplannen die we jaarlijks opstellen.

- Wij bieden gelijke kansen en mogelijkheden voor ieder kind, door te streven naar een passend en ontwikkelingsgericht onderwijsaanbod.
- Wij voelen ons eigenaar van en verantwoordelijk voor onderwijsbeleid dat passend is voor alle leerlingen; we geven daar proactief vorm aan en zoeken de samenwerking hierin.

Gelijke kansen voor ieder kind:

- Onze drijfveer is dat onze leerlingen zich gewaardeerd en veilig moeten kunnen voelen om tot bloei te komen. Om dit mogelijk te maken, ontwikkelen onze scholen zich tot stabiele scholen waar leerlingen volledig op hun plek zijn. Een plek waar we niet alleen voldoen aan hun behoeften en vermogens, maar ook een plek waar zij met moderne middelen adaptief worden voorbereid op de toekomst en worden begeleid in hun leerproces. We stimuleren een actieve werkhouding bij leerlingen en sluiten zo goed mogelijk aan bij hun nieuwsgierigheid. Dat doen we door een rijke en uitdagende leeromgeving op al onze locaties te creëren. In dit kader maken wij een beweging van een 'passend' aanbod naar een meer 'inclusief' aanbod. Wij willen daadwerkelijk gelijke kansen voor ieder kind en dat zoveel mogelijk op één plek waar ook alle leerlingen, wat hun mogelijkheden ook zijn, met elkaar kunnen optrekken. Initiatieven in dit kader worden gestimuleerd, geïnitieerd en ondersteund binnen onze stichting. Zo wordt expertise binnen CPOV, naast de expertise op alle reguliere scholen, onder andere zichtbaar in het speciaal basisonderwijs en vele innovatieve ontwikkelingen.

Bijlagen

Bijlage 1 HGW/OGW planmatig werken op CBS het Baken

Verhogen van de leeropbrengsten

Op CBS Het Bakken werken we aan het verhogen van het welbevinden van kinderen en de leeropbrengsten. We doen dit onder de noemer van handelingsgericht werken/opbrengstgericht werken. In de praktijk kunnen beide werkwijzen prima met elkaar worden gecombineerd.

Kenmerken

De zeven uitgangspunten van HGW zijn:

1. Onderwijsbehoeften staan centraal;
2. Het gaat om afstemming en wisselwerking;
3. De leerkracht doet ertoe;
4. Positieve aspecten zijn van groot belang.
5. We werken constructief samen;
6. Ons handelen is doelgericht;
7. De werkwijze is systematisch en transparant.

Bij HGW stemmen we dus als leraren het onderwijs doelgericht af op de onderwijsbehoeften van de leerlingen en bepalen we hoe om te gaan met verschillen tussen leerlingen. HGW maakt het onderwijs 'passend' voor elke leerling.

HGW betreft daarbij alle partijen: school, leerling, ouders(ervaringsdeskundigen) en externe adviseurs. Deze werkwijze zegt iets over hoe de leraren omgaan met verschillen tussen leerlingen en hoeft niet per se te leiden tot betere leeropbrengsten. De 1 zorgroute beschrijft hoe we de aanpak planmatig kunt uitvoeren.

Bij OGW werken we als leraren op basis van de verzamelde leeropbrengsten planmatig en resultaatgericht aan het verhogen van de opbrengsten waarbij vooraf een ambitie (leerstandaard) wordt vastgesteld. Deze manier van werken levert informatie op over het effect van de aanpak van de leraar. OGW legt het accent meer op de leeropbrengsten op groeps- en schoolniveau en het onderwijskundig handelen van de leraar op basis van deze opbrengsten. Hierbij past o.a. het maken van een trendanalyse.

Van algemeen naar specifiek

Het belangrijkste verschil tussen OGW en HGW is de ingang die we als leraren kiezen bij het analyseren van de data. Op CBS Het Bakken hebben we gekozen voor het uitgangspunt OGW. We kijken eerst hoe de groep reageert op het geboden onderwijs en we analyseren op welke elementen het onderwijsleerproces kan worden aangepast. Deze aanpak wordt beschreven in een groepsplan. Met de leerlingen die niet voldoende hebben aan de drie instructie groepen (basis, intensief en verdiept) gaan we handelingsgericht te werk, we richten ons specifiek op hun individuele onderwijsbehoeften.

Onze school kiest er bewust voor om doelen (standaarden) te stellen en elke periode te kijken hoe de school als geheel en de afzonderlijke groepen presteren ten opzichte van de landelijke normen, rekening houdend met onze populatie. Landelijke standaarden zijn de meetlat voor de school om te kijken hoe effectief het onderwijs is.

Reflectie op eigen handelen

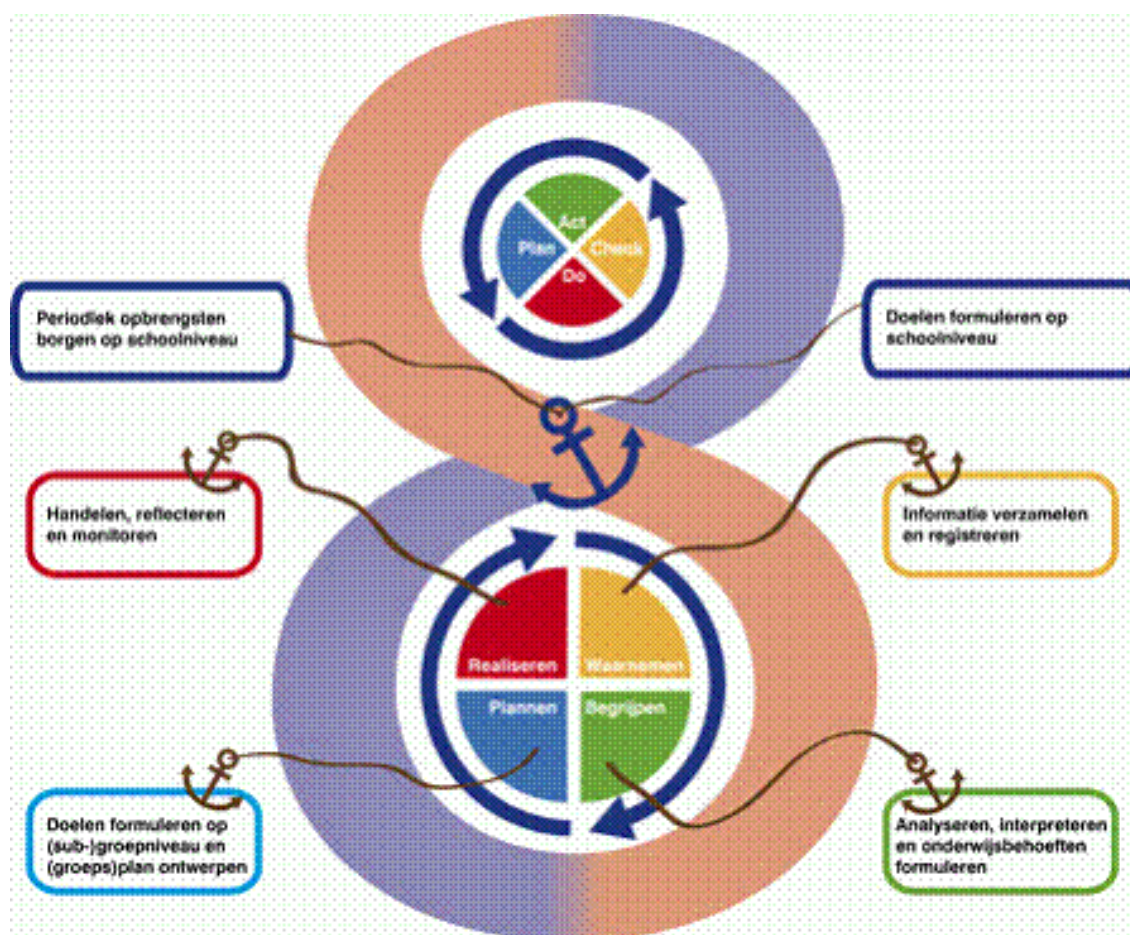
Het betekent dat de leraren het belangrijkste 'instrument' zijn om OGW en HGW in te voeren, het gaat om leraar vaardigheden. Bij OGW kijkt de leraar zo objectief mogelijk naar de waargenomen leeropbrengsten en analyseert wat dit betekent voor het onderwijs. Bij HGW kijkt de leraar naar de leerling en stelt vast welke specifieke onderwijsbehoeften deze leerling heeft om zich te kunnen ontwikkelen. In beide gevallen zijn we als leraren benieuwd of de aanpassing ook effect heeft gehad. Bij het bespreken van de opbrengsten gaat het dus niet alleen over de individuele leerlingen, maar vooral over de invloed als leraar op het onderwijs/leerproces.

Handen, hoofd, hart

Goed onderwijs is en blijft mensenwerk. Alle teamleden werken met hun handen, hoofd en hart. Handen zijn nodig om het weekplan/groepsplan goed uit te kunnen voeren. Dit doet een beroep op het organiseren van het onderwijs, de didactische kwaliteit, de passende pedagogische benadering van de leerlingen en de leertijd die wordt gecreëerd. Met het hoofd worden analyses gemaakt, verbanden gelegd (ook tussen groepen onderling) en wordt de kwaliteit van het groepsplan ontwikkeld. Met het hart wordt zingeving aan dit proces gegeven; het maakt het handelen en analyseren nuttig. De balans tussen deze drie elementen bepaalt de bril waarop een leraar naar het onderwijs/leerproces kijkt. De schoolleider en intern begeleider helpen de leraar deze balans te vinden of te behouden. Een goede balans is nodig om OGW niet te zien als harde afrekencultuur of een doorgesloten toets systeem en HGW niet te bestempelen als een niet uitvoerbare verzameling van individuele handelingsplannen. Zowel OGW als HGW leveren, mits met aandacht en betrokkenheid uitgevoerd, een waardevolle bijdrage aan een stevige basis voor elke leerling.

Praktische uitvoering op Het Bakken

We gaan uit van de volgende cyclus:

In de jaarplanning en de jaarkalender wordt deze cyclus vorm gegeven.

Toelichting op het bovenstaande schema

Waarnemen

In de fase van het waarnemen verzamelen en ordenen de leraren gegevens over alle leerlingen en over de resultaten van het aanbod. Het gaat om gegevens uit observaties, analyses van het werk, gesprekken met leerlingen en ouders en de resultaten op methodegebonden en methodeonafhankelijke toetsen.

Voor de afname van de methodeonafhankelijke toetsen volgen wij de jaarkalender.
De opbrengsten van de methodeonafhankelijke toetsen worden verzameld op:

- schoolniveau
- groepsniveau
- leerlingniveau

In de fase van het **waarnemen** zetten de leraren de volgende stappen:

- Verzamelen van gegevens over leerlingen in het groepsoverzicht en op basis hiervan evalueren van het vorige groepsplan;
- Preventief en proactief signaleren van leerlingen die de komende periode extra aandacht nodig hebben.

Begrijpen

- MT en IB analyseren de opbrengsten op schoolniveau
- De leraren analyseren de opbrengsten op groepsniveau
- de leraren gaan op basis van de in het groepsoverzicht verzamelde gegevens na wat de onderwijsbehoeften van de leerlingen in de groep zijn, in het bijzonder voor de kinderen die in de fase van waarnemen gesignaleerd zijn.

In deze fase van **begrijpen** zetten de leraren de volgende stap:

- Benoemen van de onderwijsbehoeften van de leerlingen, zowel op didactisch als pedagogisch niveau.

Plannen

op schoolniveau stellen MT en IB per vakgebied de doelen vast

- op groepsniveau stellen de leraren per vakgebied de doelen vast
- Op leerlingniveau stellen de leraren op basis van de onderwijsbehoeften van de leerlingen vast hoe zij/hij op een bepaalde manier een aanbod kan organiseren dat afgestemd is op de verschillende onderwijsbehoeften van de leerlingen in de groep. Vervolgens stellen zij voor de komende periode een groepsplan/werkplan op. Binnen dit groepsplan/werkplan is er een basisarrangement voor de hele groep, daarnaast is er een intensief basisarrangement voor leerlingen die behoefte hebben aan extra instructie en een verdiept basisarrangement voor leerlingen die behoefte hebben aan verdieping .

In de fase van het **plannen** zetten de leraren de volgende stap:

De leraar stelt het groepsplan/werkplan vast.

- Na realisatie van het bovenstaande vindt er een groepsbespreking plaats met de IB. Hierop volgend kan voor een incidentele leerling een leerlingbespreking volgen (zie notitie groepsbespreking in Parnassys).

Realiseren

De leraren richten de klassenorganisatie optimaal in en treffen de nodige voorbereidingen, zodat het groepsplan/werkplan uitgevoerd kan worden. Afgeleid van het groepsplan/werkplan maken de leraren een week- of dagplanning. Instructie wordt meestal gegeven volgens het Directe Instructie Model. Tijdens de uitvoering van het groepsplan/werkplan verzamelen de leraren gegevens over de resultaten van hun aanbod. De fase "realiseren" loopt daarmee door in de fase "waarnemen" (cyclisch proces).

In de fase van het **realiseren** zetten de leraren de volgende stap:

- Uitvoeren van het groepsplan/werkplan.
In deze fase legt de IB een groepsbezoek af, met daaraan gekoppeld een bespreking. De cyclus OGW/ HGW wordt twee maal per schooljaar uitgevoerd.

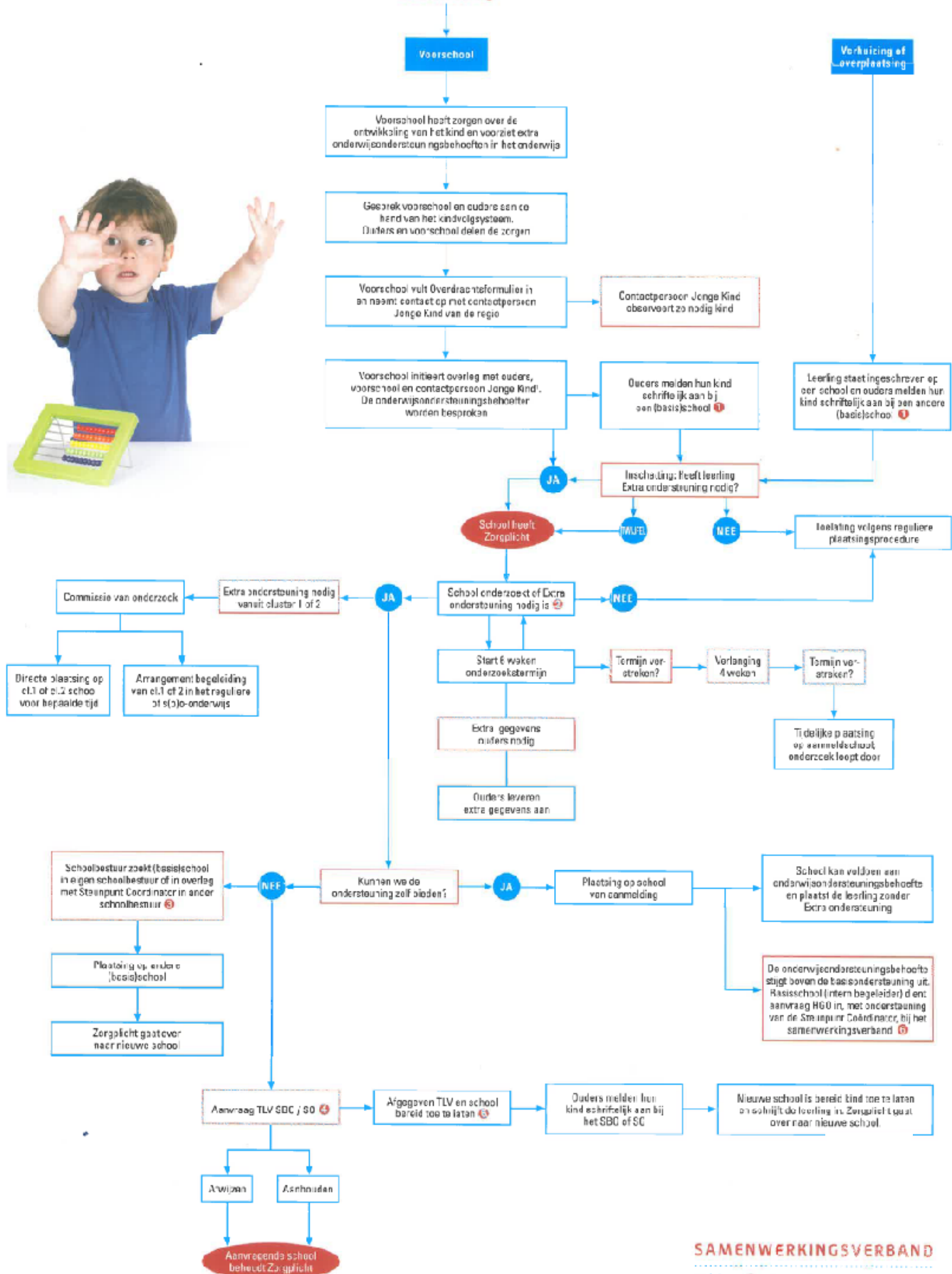
Individuele werkplannen/plannen van aanpak

Wanneer het aanbod binnen het groepsplan voor een individuele leerling niet toereikend is, wordt op basis van de specifieke onderwijsbehoeften een plan gemaakt. Dit kan voorkomen bij leerlingen met een leer- of gedragsstoornis, of leerlingen die een eigen leerweg volgen. Voor deze leerlingen wordt een OPP (Ontwikkelingsperspectief) geschreven of een groeidocument ingevuld.

Zorgplicht in schema

1e aanmelding

¹ Daar waar het lokale team betrokken is sluit zij vanaf dit punt aan bij overleg

Bijlage 3 Functieomschrijvingen

Functieomschrijving intern Begeleider op CBS Het Bakken

Inleiding

De intern begeleider is actief op drie niveaus: de ondersteuning in de klas, de ondersteuning in de school en is hij/zij betrokken bij bovenschoolse structuren in het kader van de leerlingondersteuning. De intern begeleiders hebben een coördinerende, begeleidende en innoverende rol.

A. Resultaatgebieden

1. Bijdrage beleidsvoorbereiding (bovenschoolse) zorgbeleid

- Analyseert de ondersteuningsactiviteiten, toets resultaten, groepsbesprekingen en leerling besprekingen en werkt op basis daarvan didactische leerlijnen uit.
- Adviseert de directeur bij het ontwikkelen van (innovatief) onderwijs- en ondersteuningsbeleid in de school en het bovenschoolse zorgbeleid.
- Adviseert de directeur t.a.v. nieuwe leerlingen met een speciale onderwijsbehoefte.
- Vertegenwoordigt de school in intern en extern overleg over het ondersteuningsbeleid (o.a. IB netwerk) .
- Stelt het schoolspecifieke ondersteuningsplan op.
- Levert een bijdrage aan de evaluatie van het ondersteuningsbeleid in de school en bij de werkgever en in het samenwerkingsverband.

2. Coördinatie en uitvoering ondersteuningsbeleid in de school

- Draagt zorg voor opzet en uitwerking van het leerlingvolgsysteem volgens afspraken in het ondersteuningsplan.
- Stelt op basis van het ondersteuningsbeleid de jaarlijkse signaleringskalender op en bewaakt de uitvoering ervan.
- Organiseert onderzoek en speciale begeleiding m.b.t. de leerlingen met specifieke onderwijsbehoefte.
- Bewaakt en geeft vorm aan de dossiervorming t.b.v. de leerlingen.
- Ontwikkelt procedures, protocollen en afspraken m.b.t. leerlingondersteuning en bewaakt deze.
- Geeft leiding aan het ondersteuningsteam.
- Leidt de groepsbesprekingen, leerling besprekingen en het overleg met het ondersteuningsteam en bereidt de bijeenkomsten voor.
- Coördineert de aanvraag en uitvoering van de zorgarrangementen van leerlingen met een specifieke onderwijsbehoefte.
- Organiseert en neemt deel aan intern en extern overleg m.b.t. leerlingen met specifieke onderwijsbehoefte.
- Is op de hoogte van de veranderingen binnen het VO (IB/BB)
- Is betrokken bij de advisering van schoolverlaters.

3. Begeleiding leraren

- Draagt kennis i.v.m. leerlingondersteuning over.
- Ondersteunt bij het zoeken naar passend lesmateriaal.
- Adviseert over leerlingen met specifieke onderwijsbehoefte, didactische vragen e.d. en organiseert collegiale consultatie.
- Begeleidt en coacht bij het analyseren van gegevens over de ontwikkeling van leerlingen, het opstellen en uitvoeren van groepsplannen/handelingsplannen en het bewaken van het vervolg daarop.
- Legt in ieder geval twee keer per jaar klassenbezoeken af en coacht leraren n.a.v. hun hulp/ontwikkelvragen in het kader van HGW/OGW.
- Ondersteunt in de contacten met ouders/verzorgers van leerlingen met specifieke onderwijsbehoefte.

4. Professionalisering

- Heeft een opleiding afgerond voor intern begeleider.

- Houdt de voor de functie vereiste bekwaamheden op peil en breidt deze zo nodig uit.
- Neemt deel aan scholings- en ontwikkelingsactiviteiten en o.a. collegiale consultatie.
- Bestudeert relevante vakliteratuur.

B. Kader, bevoegdheden & verantwoordelijkheden

1. Beslist bij/over:

- het analyseren van de ondersteuningsactiviteiten, toetsresultaten, groepsbesprekingen en leerling besprekingen en daarvan uitwerken van didactische leerlijnen, opstellen van een schoolspecifiek ondersteuningsplan, het zorgdragen voor de opzet en uitwerking van het leerlingvolgsysteem volgens afspraken in het ondersteuningsplan, het observeren van klassensituaties teneinde de leraar te coachen om zo goed mogelijk aan te sluiten bij de onderwijsbehoeften van de leerlingen.

2. Kader:

- het ondersteuningsplan en de beleidslijnen van de school.

3. Verantwoording:

- aan de directeur van de school voor wat betreft de kwaliteit van de bijdrage aan de ontwikkeling van het bovenschoolse ondersteuningsbeleid, van de coördinatie en uitvoering van dit beleid op school, van de begeleiding en coaching van leraren en van de professionalisering.

C. Kennis en vaardigheden

- Algemeen theoretische en praktische vakinhoudelijke, didactische en pedagogische kennis.
- Inzicht in de organisatie en werkwijze van de school.
- Vaardigheid in het coachen en begeleiden van leraren.
- Vaardigheid in het gebruik van relevante gesprekstechnieken.
- Vaardigheid in het motiveren van anderen.
- Vaardigheid in het opzetten van plannen en het geven van adviezen.

D. Contacten

- Met leraren over de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften.
- Met leraren over de ondersteunings/ontwikkel vraag t.a.v. de begeleiding van kinderen en bij de uitvoering van het groepsplan.
- Met externe organisaties over de begeleiding van leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften om overleg te voeren en af te stemmen.
- Met bovenschoolse organisaties(SWV WSNS) en netwerkcontacten van intern begeleiders om het bovenschools ondersteuningsbeleid af te stemmen.
- Met de directie over de kaders waarbinnen de leerlingondersteuning plaats moet vinden om te adviseren.
- Met de BC-er over het onderwijskundig beleid in de groepen en over het voorbereiden van de deelteamvergaderingen.
- Met het ondersteuningsteam om de ondersteuning van de leerlingen met specifieke onderwijsbehoeften op elkaar af te stemmen.

E. Facilitering voor de uitvoering van taken en verantwoordelijkheden

- Een dagdeel per (ongeveer) 50 kinderen.

Functieomschrijving onderwijsassistent op C.B.S. Het Bakken

Uitgangspunt

Uitgangspunt is dat de onderwijsassistent de taken uitvoert onder verantwoordelijkheid van de leerkracht.

Context

De onderwijsassistent ondersteunt de leraar bij het verrichten van eenvoudige routinematige onderwijsinhoudelijke taken, levert een praktische/organisatorische bijdrage aan het klassenmanagement en neemt deel aan professionalisering.

A. Resultaatgebieden

1. Onderwijsinhoudelijk

De onderwijsassistent ondersteunt de leraar bij het verrichten van eenvoudige routinematige onderwijsinhoudelijke taken

De onderwijsassistent:

- begeleidt individuele leerlingen of kleine groepen van leerlingen die van de leraar instructie hebben ontvangen.
- begeleidt leerlingen bij het verwerven van basisvaardigheden (zelfredzaamheid).
- begeleidt leerlingen met een aparte leertaak en bespreekt bijzonderheden binnen het ontwikkelings- en leerproces met de leraar.
- observeert leerlingen tijdens lessen, pauzes en spelen; signaleert mogelijke opvallende zaken en bespreekt die met de leraar.
- assisteert de leraar bij het samenwerken van leerlingen, het groepswork en het werken in hoeken (onderbouw), zodat de leraar zich kan richten op bijvoorbeeld een aandachtsgroep.
- assisteert de leraar bij de momenten van zelfstandig werken door de leerlingen.
- assisteert de leraar bij het uitvoeren van het groepsplan, handelingsplan of plan van aanpak ten bate van de ontwikkeling van leerlingen.
- kan, na overleg, de leraar assisteren bij het ondersteunen van kinderen met een medische hulpvraag.
- woont (leerling)besprekingen bij wanneer dit wenselijk wordt geacht.

2. Organisatorisch

De onderwijsassistent levert een praktische/organisatorische bijdrage aan het klassenmanagement.

De onderwijsassistent:

- assisteert de leraar bij activiteiten die horen bij de lesorganisatie (zoals handen wassen in de onderbouw etc.).
- houdt toezicht op en corrigeert gedrag tijdens buitenspelen/pauzes.
- assisteert de leraar bij complexe lessen en/of activiteiten en de voorbereiding daarvan.
- assisteert de leraar bij de uitvoering van excursies, uitstapjes etc.

3. Professionalisering

De onderwijsassistent:

- houdt de voor het beroep vereiste bekwaamheden op peil en breidt deze zo nodig uit.

B. Kader, bevoegdheden & verantwoordelijkheden

De onderwijsassistent beslist bij/over:

- het begeleiden van individuele leerlingen of kleine groepen van leerlingen die instructie hebben gekregen van de leraar.
- de uit te voeren organisatorische taken.
- het deelnemen aan professionaliseringsactiviteiten.

Het kader waarbinnen de onderwijsassistent werkt zijn:

- de werkafspraken over de ondersteunende taken.

De onderwijsassistent legt verantwoording af aan:

- de leraar over de ondersteuningsactiviteiten.
- de intern begeleider over de inhoud van enkele onderwijsinhoudelijk ondersteunende taken.
- de directie aangaande algemeen functioneren.

C. Kennis en vaardigheden**De onderwijsassistent:**

- heeft een voor het werk relevante opleiding afgerond.
- heeft vaktechnische kennis van administratieve afspraken en procedures.
- inzicht in de organisatie en werkwijze van de school.
- beheerst ict-basisvaardigheden.

D. Contacten**De onderwijsassistent onderhoudt contact met:**

- collega leerkrachten over de uit te voeren activiteiten.
- collega leerkrachten over de resultaten van de uitgevoerde activiteiten.
- intern begeleiders over planning van het programma
- ouders (incidenteel) over het welbevinden van hun kind.

Bijlage 4 jaarkalender/signalerings kalender

We ek	Data	Leerlingondersteuning en toetsen
-/3 4	23-27 aug.	
1/3 5	30 aug. - 3 sept.	Start nieuwe schooljaar! Startweek Kanjertraining
2/3 6	6-10 sept.	
3/3 7	13-17 sept.	Afnemen Bareka (4-8) Kindgesprekken (3-8)
4/3 8	20-24 sept.	
5/3 9	27-1 okt.	Kindgesprekken (3-8)
6/4 0	4-8 okt.	KANVAS invullen: Groep 1-8: docentenvragenlijst Groep 4-8: Sociogram Groep 5-8: Leerlingenvragenlijst Groep 5-8: Sociale veiligheid Kindgesprekken (3-8)
7/4 1	11-15 okt.	Groepsbesprekingen Kindgesprekken (3-8) 13 oktober korte groepsbesprekingen 1,2
-/4 2		
8/4 3	25-29 okt.	Groepsbesprekingen 26 oktober korte groepsbesprekingen 2,3,4
9/4 4	1-5 nov.	Groepsbezoeken IB Woe 3 nov.: leerlingbespreking 't Kofschip
10/ 45	8-12 nov.	Groepsbezoeken IB Woe 11 nov.: Leerlingbespreking de Reede Verwijzingsoverleg (1) groepen 8 (lk 7 + lk 8 + IB): Do 11 nov.: 15.00-16.30 8C
11/ 46	15-19 nov.	Groepsbezoeken IB Di 16 nov.: 15.00-16.30 8A Woe 17 nov.: 13.00-14.30 8B
12/ 47	22-26 nov.	Groepsbezoeken IB
13/ 48	29-3 dec.	

14/49	6-10 dec.	
15/50	13-17 dec.	
16/51	20-24 dec.	
-/52	27-12 tot 07-01-22	
-/01		
17/2	10-14 jan.	Cito AVI en DMT Rekencheck groep 2 Risicoscreening groep 2
18/3	17-21 jan.	Toetsweken CITO M Rekencheck groep 2 Risicoscreening groep 2
19/4	24-28 jan.	Toetsweken CITO M 24 jan. Notitie 'groepsbespreking 1-2 ingevuld. 25 en 26 januari (ochtenden) groepsbesprekingen/leerlingbespr. 1-2
20/5	31-4 febr.	Ma. 31 jan.: Notitie 'Groepsbespreking februari 3 en 4-8' ingevuld. Voorbereiding van HGW-OGW dag. do. ochtend 3 februari groepsbespreking 4 Checklist HGW-OGW 04-02: afgerond
21/6	7-11 febr.	Groeps-/leerlingbesprekingen di.8 febr. groepsbespreking groep 3(ochtend) 5 (middag) woe. 9 febr. groepen 5,6 do. 10 febr, groepen 6, 8 Kindgesprekken (1-2) Start proces verwijzing VO gr. 7 tevens groepsbespreking (gesprek IB & lk groep 7) 7A: 8-2 15.00 - 16.30 7C: 9-2 13.00 - 14.30 7B: 10-2 15.00 - 16.30
22/7	14-18 febr.	IB analyse opbrengsten Kindgesprekken (1-2) Do 17-2: 8.30 uur Toelatingsoverleg Plusgroep (IB + Plusgroepleerkracht)
23/8	21-25 febr.	

-/9	28-4 mrt.	
24/ 10	7-11 mrt.	Ma 7 en di 8 mrt.: Inschrijfformulieren V.O. retour Woe 9 mrt.: OWR+OSO opsturen Afnemen Bareka
25/ 11	14-18 mrt.	KANVAS invullen: Gr. 1-8 Docentenvragenlijst Gr. 4-8 Sociogram Gr. 5-8 Leerlingenvragenlijst + Soc. veiligheid
26/ 12	21-25 mrt.	Groepsbezoeken - IB
27/ 13	28-1 april	Groepsbezoeken- IB
28/ 14	4-8 april	Groepsbezoeken - IB
29/ 15	11-15 april	Groepsbezoeken - IB
30/ 16	18-22 april	20-4: Leerlingbesprekingen 5-8 De Reede Gezamenlijke leerlingbesprekingen De Reede 1,2/2,3 en 3,4
31/ 17	25-29 april	
-/1 8		
32/ 19	09-13 mei	11-5: leerlingbesprekingen 5-8 't Kofschip Gezamenlijke leerlingbesprekingen 1,2/2,3 en 3,4
33/ 20	16-20 mei	
34/ 21	23-27 mei	Toetsweken Cito E Rekencheck groep 1, 2 Bij individuele leerlingen rekencheck / risicoscreening
35/ 22	30 mei- 3 juni	Alleen maandag: Cito E Rekencheck groep 1, 2 Bij individuele leerlingen rekencheck /risicoscreening
36/ 23	6-10 juni	Toetsweken Cito E
37/ 24	13-17 juni	Toetsweken Cito E (uiterlijk 17 juni afgerond) 17-06: groepsoverdracht met IB groepen 1,2

38/25	20-24 juni	Kindgesprekken (doelen evalueren) Di 21-6: Notitie 'Groepsbespreking overdracht' ingevuld. Voorbereiding van HGW-OGW dag. Di 21-6 IB analyse opbrengsten Do 23-06: groepsoverdracht groepen 1, 3, 7C met IB Do 23-06: 10.30 u Toelatingsoverleg plusgroep bb (IB + Plusgroepleerkracht)
39/26	27-1 juli	Kindgesprekken (doelen evalueren) Di. 28 juni: groepsoverdracht 5,6 met IB Wo. 29 juni: groepsoverdracht 4 met IB Do. 30 juni: groepsoverdracht 6,7 met IB
40/27	4-8 juli:	

Kwaliteitskaart dyslexie Het Bakken

	Kwaliteitskaart dyslexie Het Bakken
	02-09-2021
	Els Kalk
	14-12-2021
<p>Doel:</p> <p>De stappen richting een onderzoek naar Ernstige Dyslexie (ED) zijn duidelijk. Het is bekend aan welke voorwaarden de extra zorg en het dossier van het kind moeten voldoen om een aanvraag te kunnen doen.</p> <p>De mogelijke aanpassingen n.a.v. een dyslexieverklaring zijn bekend en worden geregistreerd en overgedragen aan de volgende leerkracht.</p>	

Signalering:

Signalering gebeurt aan de hand van:

- niet methode gebonden toetsen: AVI, DMT, Cito Spelling
- methode gebonden toetsen: Lijn 3, Staal Spelling.
- observaties in de groep of door OAS

Afspraken:

- Alle kinderen krijgen binnen de groep zorgniveau 1 aangeboden.
- Bij uitval op de DMT (E of D/ V of IV) bieden we ondersteuning op zorgniveau 2.
- Bij een tweede E-score op de DMT bieden we ondersteuning op zorgniveau 3.
- De ondersteuning buiten de groep wordt vastgelegd in het groepsplan of een individueel handelingsplan dat aansluit bij het aanvraagformulier voor een dyslexieonderzoek.

Zorgniveaus:

Zorgniveau 1:

Aanpak binnen de groep waarbij de leerkracht zorgt voor een kwalitatief goede instructie, gebruik maakt van een goede lees- en spellingmethode en voldoende leertijd hieraan besteedt.

Zorgniveau 2:

Vaststellen van uitvallers (zwakste 25%, E en D-scores) en het bieden van voldoende differentiatie binnen de groep op het gebied van lezen en spellen.

De leerkracht en/of OAS biedt extra ondersteuning in de vorm van verlengde en verdiepte instructie, meer begeleide inoefening en meer oefentijd.

Zorgniveau 3:

Vaststellen van leerlingen met ernstige lees- en spellingproblemen en een vermoeden van dyslexie (zwakste 10%, E-score) en het bieden van extra ondersteuning buiten de groep door OAS.

Voorwaarde is uitbreiding van de leestijd met minimaal 3 x 20 minuten per week, individueel of in een klein groepje, waarbij met name gebruik gemaakt wordt van het herhaald lezen van teksten. Voor-koor-door-lezen is hierbij een belangrijke didactische aanpak.

Aanpak per groep:

- Groep 1 en 2: voorschotbenadering binnen de groep (extra kleine kring, drietal, synthese-analyse, invented spelling)
- Groep 3: voorinstructie, herhaling, begeleide inoefening, midden groep 3, Connect Klanken en Letters
- Groep 4: Connect Woordherkenning en Connect Vloeiend Lezen
- Vanaf groep 5: Ralfi of na het behalen van E4, Ralfi light.
- Vanaf groep 3 kan Bouw! ingezet worden in overleg met IB.
- Ondersteuning spelling vooral binnen de groep met de methode Staal Spelling en/of Spelling Junior Einstein.

Zorgniveau 4:

Voorwaarden voor vergoede diagnostiek en behandeling:

- De leerling heeft naast het reguliere lesaanbod 20 weken lang 60 minuten per week ondersteuning op zorgniveau 3 gehad. Aanpak en evaluaties zijn vastgelegd in een groepsplan/HP.
- In de doorverwijzing en diagnostiek is de aanwezigheid van een andere ontwikkelingsstoornis alleen, geen reden meer om niet voor de vergoede dyslexiezorg in aanmerking te komen. Bij mogelijke co morbiditeit gaat de zorgverlener na of een dyslexiebehandeling, gezien de complexiteit van de problematiek, de meest effectieve aanpak is. Het kan dus zijn dat de zorgverlener bepaalt dat een andere zorgroute voor een kind de voorkeur heeft.

- Er is 3 keer achtereen een E-score behaald op de DMT.
- Daarnaast kan er ook sprake zijn van een (ernstig) spellingprobleem, maar voor de criteria voor doorverwijzing is een ernstig leesprobleem de noodzakelijke voorwaarde.

Stappen:

Als een leerling voldoet aan de voorwaarden ziet het traject er als volgt uit:

- Ouders worden op de hoogte gesteld door de leerkracht. Zij mogen zelf kiezen door welke instantie ze het onderzoek laten doen. Op Het Bakken adviseren wij dit te laten doen door Opdidakt, omdat zij de behandeling op school komen doen.
- De dyslexiespecialist legt een leerlingdossier aan en stuurt dit voor goedkeuring naar de gemeente.
- Na goedkeuring stuurt de dyslexiespecialist het dossier door naar Opdidakt (of andere zorgaanbieder).
- Als het onderzoek is afgerond krijgt de dyslexiespecialist daar bericht van. Als ouders daarmee akkoord gaan wordt het dossier doorgestuurd naar school.
- Als er sprake is van ED stelt Opdidakt (of andere zorgaanbieder) het plan van aanpak op, bespreekt dit met ouders en deelt het met school.
- In overleg met de dyslexiespecialist wordt de behandeling op school ingepland.

Mogelijke aanpassingen voor kinderen met een dyslexieverklaring:

- Meer tijd om teksten te lezen of opdrachten te maken.
- Het voorbereiden op een leesbeurt in de groep (kind dat niet wil lezen, geen beurt geven)
- Een leesmaatje (bijv. samen een tekst lezen met een goede lezer)
- Tekst naar spraak software: TekstAid ReadSpeaker (wordt door ouders/school aangeschaft).

- Voorlezen van de tekst tijdens methode gebonden toets (of andere stukken tekst) door de leerkracht. CITO Begrijpend lezen mag 1 dagdeel van tevoren door de leerkracht worden voorgelezen (of door de leerling zelf).
- Cito toetsen maken op de computer.
- Vergrote leesteksten bij toetsen (A3).
- Meer tijd om de woorden na te kijken bij het dictee.
- Het gebruiken van het Staalboek(klapper) of regelkaart bij het oefendictee
- Het stellen van vragen/over de juiste spellingswijze van een woord.
- Spellingfouten niet bij zaakvakken meerekenen.
- Het gebruik van een tafelkaart.
- Reductie van de hoeveelheid plaatsen e.d. bij topografie.
- Anders.....

Informatie voor ouders / verzorgers:

Ouders worden op de hoogte gehouden van de leesontwikkeling van hun kind d.m.v. het doorgeven van tussentijdse toetsresultaten, mentorgesprekken, Parro en rapporten (inclusief LVS gegevens).

Als een leerling voldoet aan de eisen voor een dyslexieonderzoek, wordt dit met ouders besproken en wordt schriftelijk toestemming van ouders gevraagd m.b.v. het formulier behorende bij de aanvraag.

Registratie in leerlingvolgsysteem:

Het leerlingdossier voor aanmelding voor onderzoek, de resultaten van het onderzoek en de verslagen van de behandeling worden in Parnassys gezet.

De groeps/handelingsplannen worden bijgehouden in Parnassys.

Overig:

Bijlage 6 Protocol dyscalculie

Voorwoord

In Nederland heeft ongeveer 2 á 3% van de leerlingen op de basisschool (ernstige) rekenproblemen. Preventie van deze problemen en het zo vroeg mogelijk verhelpen ervan is een belangrijke taak voor basisscholen. Gerichte aandacht voor de verschillende aspecten van de kleuterwiskunde zou een vast onderdeel van het onderwijsprogramma moeten worden. Hoe eerder signalen van rekenproblemen worden opgevangen en worden onderkend, des te kleiner de kans op rekenproblemen in de hogere groepen.

Daarom willen wij bij het Baken een dyscalculiebeleid ontwikkelen waarbij aandacht is voor compenserende mogelijkheden voor kinderen bij wie rekenen/wiskunde volstrekt niet gaat. Het is niet een kwestie van vrijstellen en verder niets doen, maar van het aandragen van alternatieven.

Het doel van het protocol dyscalculie voor het Baken is om te komen tot eenduidigheid in het *voorkomen, signaleren, diagnosticeren en begeleiden* van leerlingen met ernstige rekenproblemen en dyscalculie (Groenestijn en Vedder (2008) pagina 49):

- “Het tijdig *signaleren* en *onderkennen* van ontwikkelingsproblemen op het gebied van rekenen-wiskunde bij jonge kinderen in de reguliere schoolsituatie en in het speciaal onderwijs.
- Het *voorkomen* van (ernstige) problemen op het gebied van rekenen-wiskunde.
- Het beperken van de gevolgen van ernstige reken-wiskundeproblemen en dyscalculie door middel van het zo goed mogelijk *begeleiden* van en het zoeken naar alternatieve mogelijkheden bij individuele leerlingen met problemen op het gebied van rekenen-wiskunde.

Het protocol zal ook informatie geven over mogelijke faciliteiten voor leerlingen met dyscalculie. Deze faciliteiten kunnen in een dyscalculieverklaring vastgelegd worden. Door het volgen van het protocol ga je systematisch na of kinderen zich in de goede richting ontwikkelen. Het is een beleid voor lange termijn.

Definiëring

Dyscalculie

Dyscalculie is een stoornis die gekenmerkt wordt door hardnekkige problemen met het leren en vlot en accuraat oproepen of toepassen van reken wiskundekennis (feiten en/of afspraken), die blijvend zijn ook na gedegen onderwijs (Ruijsenaars et al, 2004). „Dys“ betekent „niet goed“ en „calculie“ betekent rekenen. Een letterlijke vertaling van „dyscalculie“ is dus „niet goed kunnen rekenen“.

Dyscalculie wordt net als dyslexie een stoornis genoemd. In psychologisch functioneren van mensen met dyscalculie gaat iets mis, opvallend ten opzichte van hun overig functioneren. De directe beschikbaarheid van feiten en afspraken komt bij hen niet of onvoldoende in stand in vergelijking tot wat zou mogen worden verwacht op basis van intelligentie en aangeboden onderwijs. De term dyscalculie verwijst naar ernstige vormen van rekenstoornissen. Dat wil zeggen rekenstoornissen die lang bestaan en moeilijk te verhelpen zijn.

Algemene risicofactoren/signalen bij leerlingen met ernstige rekenproblemen en/of dyscalculie:

- Het minder profiteren van incomplete of impliciete instructie;
- Het moeizaam automatiseren;
- Snelle overbelasting van het kortetermijngeheugen en het werkgeheugen;
- Strategiezwakte;
- Een lager tempo;
- Onzeker zijn en last hebben van faalangst;
- Concentratieproblemen en motivatieproblemen

Verhoogd risico op rekenproblemen

Als kinderen met één of enkele aspecten van voorbereidend rekenen moeite hebben is dit niet alarmerend. Pas als het kind met meerdere onderdelen moeite heeft én deze problemen niet overgaan na extra oefening kan sprake zijn van een verhoogd risico op latere rekenproblemen.

Risicofactoren/signalen groepen 1 en 2

In onderstaande tabel staat opgesomd tegen welke moeilijkheden kinderen met een risico voor dyscalculie eventueel al in de kleutergroepen aan kunnen lopen.	
Problemen bij algemene lesactiviteiten	<ul style="list-style-type: none">• moeite met het vergelijken van hoeveelheden• het niet in een keer kunnen overzien van kleine hoeveelheden• niet vlot kunnen opzeggen van de getalrij tot 10• moeite met synchroon tellen (tellen van voorwerpen door ze een voor een aan te wijzen)• niet gemakkelijk resultatief kunnen tellen (bepalen van aantal voorwerpen)• niet snel kunnen benoemen van vormen en kleuren• een zwakke ruimtelijke oriëntatie• moeite met het (na)bouwen van constructies van blokken of lego• een gebrekkig richtinggevoel• een zwak auditief geheugen• moeite met rekentaal: begrippen die voor het latere rekenen belangrijk zijn• geen interesse in puzzelen en in activiteiten met tellen

Risicofactoren/signalen groepen 3 t/m 8

In onderstaande tabel staat opgesomd tegen welke moeilijkheden kinderen met een risico voor dyscalculie eventueel in de groepen 3 t/m 8 aan kunnen lopen.	
Problemen bij algemene lesactiviteiten	<ul style="list-style-type: none">• Veel moeite met het aanleren en vlot toepassen (automatiseren) van optellen en aftrekken tot 20, de tafels en telhandelingen. Kinderen met deze problemen blijven heel traag en vaak tellend rekenen en/of maken veel rekenfouten bij eenvoudige sommen.• Veel fouten in het correct lezen en schrijven van getallen (bijv. 23 wordt 32) veel moeite met het inzicht in getalopbouw (wat is de waarde van 3 in het getal 235?)• Moeite met de volgorde van stappen bij ingewikkelde berekeningen (bijvoorbeeld bij grote vermenigvuldigingen of optel-/aftreksommen met tentaloverschrijding).• Veel moeite met opdrachten waarbij ruimtelijk inzicht een grote rol speelt.• Het niet kunnen onthouden van rekenregels, symbolen (zoals % en <) en formules en moeite blijven houden met de rekentaalbegrippen.

	<ul style="list-style-type: none"> • Moeite met klokkijken niet goed schattend kunnen rekenen door moeite met het overzien van hoeveelheden. • De rekenresultaten zijn vaak onvoorspelbaar en leiden tot onzekerheid waardoor het kind faalangstig kan worden, rekenangst kan ontwikkelen en een hekel aan rekenen krijgt.
--	--

Risicofactoren/signalen groepen 5 t/m 8

In onderstaande tabel staat opgesomd tegen welke moeilijkheden kinderen met een risico voor dyscalculie kunnen aanlopen.	
vakgebied	Moeilijkheid
Wereldoriëntatie/zaakvakken	<ul style="list-style-type: none"> • Moeite met het onthouden of ophalen van namen uit het geheugen. Dit is bijvoorbeeld een probleem bij topografie. Moeite met het snel en accuraat lezen van (lange) teksten. • Problemen met het maken van verslagen.
Vreemde talen/Engels	<ul style="list-style-type: none"> • Problemen met het leren van nieuwe woorden. • Moeite met het spellen van Engels woorden. • Moeite met het lezen van Engels woorden.
Probleemgedrag	<p><i>Risicofactoren in de omgeving:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • de rekenproblemen worden onvoldoende geaccepteerd door de ouders/leraren; • de eisen van de omgeving passen onvoldoende bij de beperkingen van het kind; • onvoldoende mogelijkheden voor de juiste ondersteuning en begeleiding; stress in het gezin. <p><i>Risicofactoren met betrekking tot kindkenmerken:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • aandacht stoornis met hyperactiviteit; • aanwezigheid van andere specifieke ontwikkelingsstoornissen (taal, geheugen, motoriek); • aangeleerde hulpeloosheid (onvoldoende geloof in resultaten van eigen inspanning); • motivatieproblemen. <p><i>Risicofactoren met betrekking tot probleemgedrag:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • antisociale gedragsproblemen; • autoriteitsproblemen, conflict met ouders en leraren; • spijbelen, onvoldoende band met het schoolleven; • problematische omgang met leeftijdsgenoten

Rekenprotocol stappenschema groep 1

Wanneer	Wat	Hoe	Welke intensieve begeleiding geeft leerkracht/OA	Wie doet wat	Diagnose of vermoeden dyscalculie
September tot en met januari	Beginsituatie in kaart brengen m.b.v. Onderbouwd	Observeren Intakelijst door de ouders ingevuld; erfelijkheid?	Extra doelgerichte instructie in de kleine kring	Leerkracht	Let op: erfelijkheid bekend na invullen intakeformulier v.w.b. rekenproblemen binnen de familie?
januari meetmoment	Leerlingoverzicht Onderbouwd rekenen	Observeren	Lage score bij Onderbouwd: leerlingen worden ingedeeld bij het intensieve instructie. Gesprek met ouders en voortgang bespreken	Leerkracht evt. Met ib-er	
januari/mei	Onderbouwd	Observeren	Intensieve doelgerichte instructie/ kleine kring en aanbod op niveau.	Leerkracht evt. m.b.v. onderwijsassistent	
mei/juni meetmoment	Leerlingoverzicht onderbouwd Rekencheck eind groep 1. Eventueel afname Utrechtse Getal Toets	Groepjes van ongeveer 6 kinderen Observeren Individueel	Lage score bij Onderbouwd worden ingedeeld bij de intensieve doelgerichte instructie. Plan van aanpak. Gesprek met ouders en voortgang bespreken	Leerkracht evt. met ib-er	
juli	Resultaten Onderbouwd Resultaten rekencheck	Overdracht naar volgende leerkracht	Onderbouwd	Leerkracht groep 1 heeft gesprek met leerkracht van groep 2	

Rekenprotocol stappenschema groep 2

Wanneer	Wat	Hoe	Welke intensieve begeleiding geeft leerkracht/OA	Wie doet wat	Diagnose of vermoeden dyscalculie
September tot en met januari	Onderbouwd	Observeren	lage scores bij Onderbouwd worden ingedeeld bij het intensieve doelgerichte instructie. Uitvoeren PVA.	Leerkracht evt. m.b.v. onderwijsassistent	Let op: erfelijkheid bekend na invullen intakeformulier v.w.b. rekenproblemen binnen de familie?

januari meetmoment	Onderbouwd Rekencheck	In groepje van ongeveer drie leerlingen Observeren individueel	lage score bij Onderbouwd en onvoldoende bij rekencheck. Leerlingen worden ingedeeld bij het intensieve doelgerichte instructie. Gesprek met ouders en voortgang bespreken	Leerkracht evt. met ib-er	
januari/mei	Onderbouwd	Observeren	Intensieve instructie/kleine kring en aanbod op niveau. Uitvoeren PVA.	Leerkracht evt. m.b.v. onderwijsassistent	
mei/juni meetmoment	Rekencheck Onderbouwd Eventueel afname Utrechtse Getal Toets	In een groepje van ongeveer 3 leerlingen Observeren	lage score bij Onderbouwd en onvoldoende bij rekencheck. Leerlingen worden ingedeeld bij het intensieve doelgerichte instructie. Uitvoeren PVA. Gesprek met ouders en voortgang bespreken	Leerkracht evt. met ib-er	
juli	Resultaten Onderbouwd Rekencheck	Overdracht naar volgende leerkracht Individueel	Onderbouwd	Leerkracht groep 2 heeft gesprek met leerkracht van groep 3	

Rekenprotocol stappenschema groep 3

Wanneer	Wat	Hoe	Welke intensieve begeleiding geeft leerkracht/RT-er	Wie doet wat	Diagnose of vermoeden dyscalculie
Start schooljaar (september)	Beginsituatie in kaart brengen.	Leerlingenoverdracht van groep 2 naar groep 3			Let op: erfelijkheid bekend na invullen intakeformulier v.w.b. rekenproblemen binnen de familie?
september /december	Methode Pluspunt/blok voorbereiding/observatieformulier	Analyseren methodegebonden toetsen Observaties	Verlengde doelgerichte instructie en/of aangepaste lesstof n.a.v. het observatieformulier. Uitvoeren PVA.	Leerkracht	
januari meetmoment	CITO Rekenen en Wiskunde 3.0 M3 Afhankelijk van uitkomst gaat leerling deels over op Rekenroute ter ondersteuning bij Pluspunt. Dit in overleg met IB.	Groepsgewijze afname	Bij $NW < 1.0$ (V en V-score) analyseren resultaten Leerlingen krijgen verlengde instructie en/of aangepaste lesstof en 4 x 15 minuten extra rekentijd per week. Diagnostisch gesprek n.a.v. Cito en toetsen Pluspunt. .	Leerkracht/ evt. OA Leerkracht	
januari/mei	Volgen methode Pluspunt	Analyseren methodegebonden toetsen Observaties	Verlengde doelgerichte instructie en/of aangepaste lesstof n.a.v. het observatieformulier. Uitvoering PVA.	Leerkracht/evt. OA	
Mei/juni meetmoment	CITO Rekenen en Wiskunde 3.0 E3 en eventueel een intern rekenonderzoek. Afhankelijk van uitkomst gaat leerling deels over op Rekenroute ter ondersteuning bij Pluspunt. Dit in overleg met IB.	Groepsgewijze afname	Bij $NW < 1.0$ (V en V-score) analyseren resultaten Leerlingen krijgen verlengde instructie en/of aangepaste lesstof en 4 x 15 minuten extra rekentijd per week. Diagnostisch gesprek n.a.v. Cito en toetsen Pluspunt.	Leerkracht/OA Leerkracht	
juli	Overdracht naar volgende leerkracht	Resultaten Pluspunt Resultaten CITO E3		Leerkracht groep 3 heeft gesprek met leerkracht volgend jaar	

Rekenprotocol stappenplan groep 4

Wanneer	Wat	Hoe	Welke intensieve begeleiding geeft leerkracht/RT-er	Wie doet wat	Diagnose of vermoeden dyscalculie
Start schooljaar (september)	Beginsituatie in kaart brengen.	Analyse CITO E3 Gegevens uit de overdracht.	Intensieve doelgerichte instructie	Leerkracht	Let op: erfelijkheid bekend na invullen intakeformulier v.w.b. rekenproblemen binnen de familie?
september /december oktober	Volgen methode Pluspunt Afnemen Bareka	Analyseren methodegebonden toetsen en Bareka. Observaties	Verlengde doelgerichte instructie en/of aangepaste lesstof n.a.v. het observatieformulier. Uitvoering PVA.	Leerkracht Leerkracht/OA	
januari meetmoment	CITO Rekenen en Wiskunde M4 Afhankelijk van uitkomst gaat leerling deels over op Rekenroute ter ondersteuning bij Pluspunt.	Groepsgewijze afname	Bij NW < 1.0 of V en V- score analyseren resultaten . Leerlingen krijgen extra instructie en/of aangepaste lesstof. 4 x 15 minuten extra rekentijd per week. Diagnostisch gesprek n.a.v. Cito toetsen en observaties Pluspunt en Bareka.	Leerkracht/OA Leerkracht	Heeft leerling ook in groep 3 V en V- scores behaald, dan stappenplan fase rood volgen. In overleg starten dyscalculie-training door dyscalculie-specialist – 60 minuten per week gedurende een half jaar.
januari/mei maart	Volgen methode Pluspunt Afnemen Bareka	Analyseren methodegebonden toetsen en Bareka Observaties	Verlengde doelgerichte instructie en/of aangepaste lesstof n.a.v. het blokvoorbereidings- en observatieformulier. Uitvoering PVA.	Leerkracht	
mei/juni	CITO Rekenen en Wiskunde E4 en eventueel een intern rekenonderzoek Afhankelijk van uitkomst gaat leerling deels over op Rekenroute ter ondersteuning bij Pluspunt.	Groepsgewijze afname Individueel/groepje	Bij NW < 1.0 of V en V- score analyseren resultaten. Leerlingen krijgen extra instructie en/of aangepaste lesstof. 4 x 15 minuten extra rekentijd per week. Diagnostisch gesprek n.a.v. Cito toetsen en observaties Pluspunt en Bareka.	Leerkracht/ib evt. hebben gesprek met ouders	Heeft leerling nu drie keer achter elkaar V en V- scores behaald, dan stappenplan fase rood volgen. In overleg starten dyscalculietraining – 60 minuten per week gedurende een half jaar.
juli	Overdracht naar volgende leerkracht	Resultaten Pluspunt Resultaten CITO E4		Leerkracht groep 4 heeft gesprek met kracht volgend ja	

Rekenprotocol stappenschema groep 5 t/m 8

Wanneer	Wat	Hoe	Welke intensieve begeleiding geeft leerkracht/RT-er	Wie doet wat	Diagnose of vermoeden dyscalculie
Start schooljaar (september)	Beginsituatie in kaart brengen.	Analyse CITO's Gegevens uit de overdracht.	Intensieve instructie	Leerkracht/OA	Heeft leerling al dyscalculieverklaring, dan dyscalculiepaspoort controleren en compenserende maatregelen toepassen tijdens de rekenles en (cito)toetsen. Indien nodig paspoort aanpassen in overleg met IB-er.
september /december oktober	Volgen methode Pluspunt Afnemen Bareka	Analyseren methodegebonden toetsen Observaties	Verlengde instructie en/of aangepaste lesstof n.a.v. het observatieformulier. Uitvoering PVA.	Leerkracht Leerkracht/OA/RT	
januari meetmoment	CITO Rekenen en Wiskunde M5-M7 Groep 8 CITO B8 Afhankelijk van uitkomst gaat leerling geheel/ deels over op Rekenroute.	Groepsgewijze afname	Bij NW < 1.0 of V en V- score analyseren resultaten. Leerlingen krijgen extra instructie en/of aangepaste lesstof. 4 x 15 minuten extra rekentijd per week. Diagnostisch gesprek n.a.v. Cito toetsen en observaties Pluspunt en Bareka.	Leerkracht Leerkracht	Heeft leerling drie keer achter elkaar V en V- scores behaald, dan stappenplan fase rood volgen. In overleg starten dyscalculietraining 60 minuten per week gedurende een half jaar.
januari/mei maart	Volgen methode Pluspunt Afnemen Bareka	Analyseren methodegebonden toetsen Observaties	Verlengde instructie en/of aangepaste lesstof n.a.v. het observatieformulier. Uitvoering PVA.	Leerkracht Leerkracht/RT/OA	
mei/juni meetmoment	Intern rekenonderzoek leerlingen met specifieke behoeften	Individueel/groepje	Gesprek met ouders en voortgang bespreken	Leerkracht/remedial teacher en/of IB-er hebben gesprek met ouders	
juni meetmoment	CITO Rekenen en Wiskunde E5-E7 Entreetoets eind groep 7 Eventueel intern rekenonderzoek Afhankelijk van uitkomst gaat leerling geheel/ deels over op Rekenroute.	Groepsgewijze afname Individueel	Bij NW <1.0 of V en V- score analyseren resultaten. Leerlingen krijgen extra instructie en/of aangepaste lesstof. 4 x 15 minuten extra rekentijd per week. Diagnostisch gesprek n.a.v. Cito toetsen en observaties Pluspunt en Bareka.	Leerkracht/RT/OA Leerkracht	Heeft leerling drie keer achter elkaar V en V- scores behaald, dan stappenplan fase rood volgen. In overleg starten dyscalculietraining- 60 minuten per week gedurende een half jaar.
juli	Overdracht naar volgende leerkracht Groep 8 overdracht naar voortgezet onderwijs	Resultaten Pluspunt Resultaten CITO's Groep 8 resultaten Route 8	Groep 8 in het onderwijskundig rapport aangeven wat de problemen zijn	Leerkracht groep 5-7 heeft gesprek met leerkracht volgend jaar.	Groep 8 evt. dyscalculieverklaring toevoegen aan onderwijskundig rapport

Omschrijving van de fasen in onderwijsbehoeften bij het leren rekenen (bron: landelijk protocol ERWD)

Fase groen: een normale rekenwiskundige ontwikkeling.
De onderwijsbehoeften zijn niet specifiek.

Fase geel: er doen zich in de ontwikkeling geringe rekenwiskunde-problemen voor op deelgebieden. Op die deelgebieden ontstaan specifieke onderwijsbehoeften.

Fase oranje: er doen zich ernstige rekenwiskunde-problemen voor, die in principe door deskundige begeleiding oplosbaar zijn binnen de school. Er is sprake van specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van rekenen-wiskunde.

Fase rood: er doen zich ernstige en hardnekkige rekenwiskunde-problemen voor, die in principe zijn te begeleiden binnen de school, maar waarbij mogelijk externe ondersteuning gewenst is. De specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van rekenen-wiskunde zijn structureel.

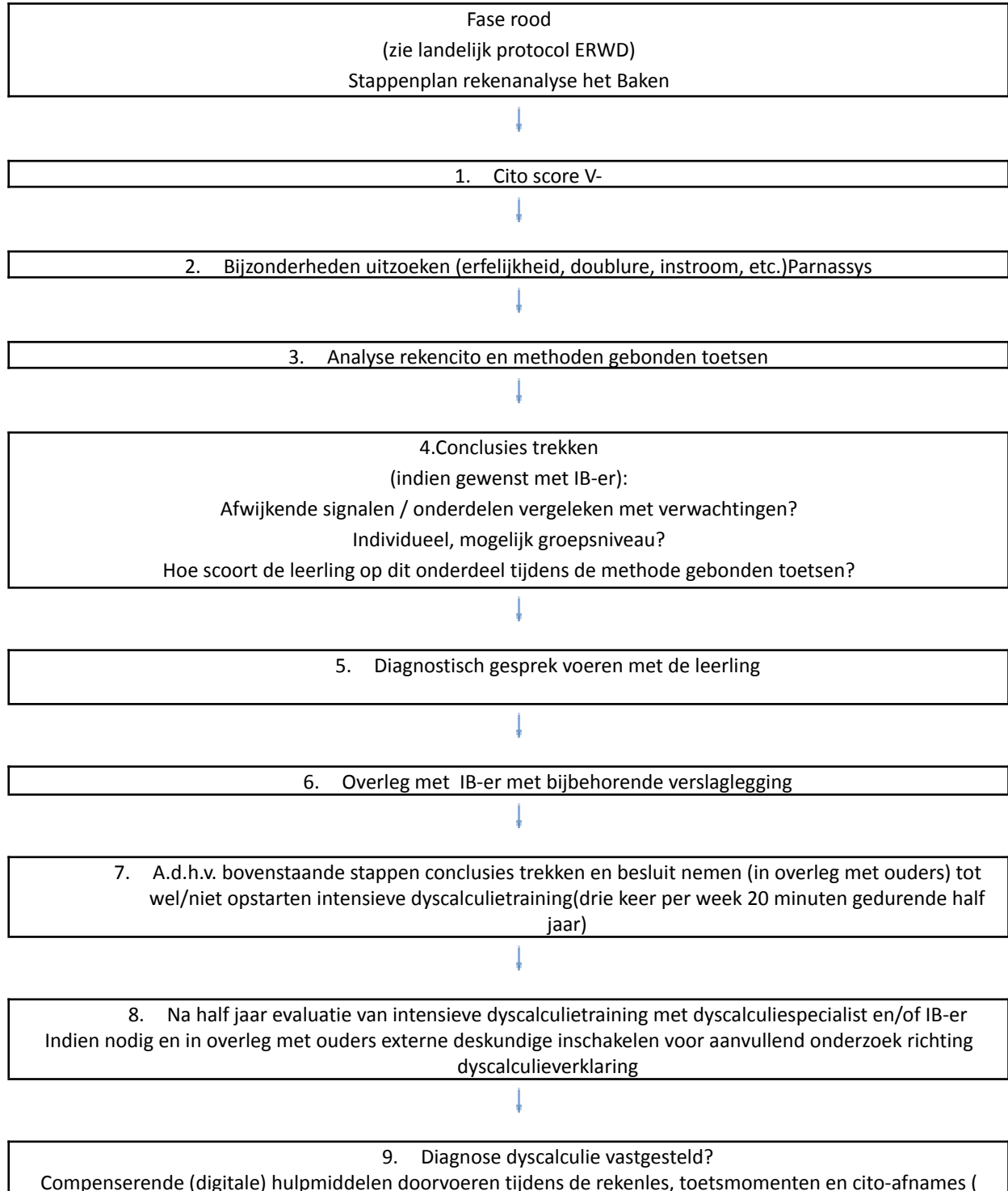
Behaalt een leerling $NW < 1.0$ of **V of V- scores** voor cito rekenen/wiskunde, dan wordt het stappenplan voor fase rood gevolgd op het Baken.

Bij de fasen geel en oranje heeft de leerling dagelijks aanvullende instructie en begeleiding nodig aan de instructietafel. Dit kan individueel of in een groepje aangeboden worden.

Voor fase rood zie stappenplan het Baken.

Fase rood:

Er doen zich ernstige en hardnekkige rekenwiskunde- problemen voor, die in principe zijn te begeleiden binnen de school, maar waarbij mogelijk externe ondersteuning gewenst is. De specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van rekenen-wiskunde zijn structureel.

Let op:

Leerlingen met dyscalculie hebben vaak ook aanpassingen nodig bij andere vakken.

Zo komt uit literatuuronderzoek naar voren dat bijvoorbeeld het aanleren van aardrijkskunde (met name topografie) en geschiedenis (met name tijdslijnen) een struikelblok kunnen vormen.

Daarom (indien gewenst en in goed overleg) ook aanpassingen (o.a. reductie van de hoeveelheid) op andere gebieden, zoals aardrijkskunde en geschiedenis.

Dyscalculietraining:

Een leerling wordt een half jaar lang, drie keer per week gedurende 20 minuten, intensief getraind op het gebied van rekenen. Daarna wordt gekeken of er voldoende vooruitgang is geboekt.

Afhankelijk van de behaalde resultaten volgt een aanvullend dyscalculieonderzoek en zal n.a.v. de bevindingen wel/geen dyscalculieverklaring worden afgegeven.

Algemeen:

Per leerling wordt, in overleg met de RT-er en IB-er, bekeken waar hij/zij het meest baat bij heeft.

De gemaakte afspraken worden altijd genoteerd in de Parnassys bij de notitie OWB.

Bijlage 7 Protocol leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong

Inhoudsopgave

1. Uitgangspunten en doelstelling

2. Doelgroep

3. Waarnemen

3.1 Ouders

3.2 Leerkracht

3.3 Leerling

3.4 Overig

4. Begrijpen

4.1 Extern onderzoek

5. Plannen

5.1 Afspraken m.b.t. de werkwijze t.o.v. leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong
in:

Groep 1 en 2

Groep 3

5.2 Groep 4 t/m 8

5.3 Afspraken beoordelingen en rapporten

6. Plusgroep

7. Bijlagen

1: Leereigenschappen en kenmerken hoogbegaafdheid

2: Kenmerken onderpresteerders

3: Signaleringslijst Leerkracht gr. 1 t/m 8

4: Beoordeling Kindertekening SI-DI

5: Soorten vragen

6: Executieve functies

7: Evaluatieformulier Project Plusgroep

8: Stroomdiagram aanpassingen leerstof doelgroep

1. UITGANGSPUNTEN EN DOELSTELLING

Op Het Bakken werken we handelingsgericht en opbrengstgericht met als doel om ook bij leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong aan te sluiten bij hun specifieke onderwijs-/ondersteuningsbehoeften. Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong moeten door hun omgeving (o.a. de leerkracht) gestimuleerd worden om tot prestaties te komen. Ze hebben begeleiding nodig om ervoor te zorgen dat ze voldoende gemotiveerd en uitgedaagd worden. Ze kunnen veel zelf, maar niet altijd alleen.

Om elk kind dat te geven wat het nodig heeft, bieden wij een gedifferentieerd onderwijsaanbod aan. Dit gevarieerde aanbod richt zich onder meer op instructie en verwerking als ook op niveau en hoeveelheid van de leerstof. Daarbij wordt ook gekeken naar welke vaardigheden verder ontwikkeld moeten worden.

Naast doen is denken bij deze leerlingen een belangrijk uitgangspunt. Deze leerlingen hebben een korte instructie nodig en regelmatig feedback op het proces. Ze werken in eerste instantie aan hetzelfde doel per vakgebied, met een andere aanpak. Door middel van het compacten van de leerstof met daarnaast het aanbieden van uitdagende opdrachten (verrijkingsstof), zetten we leerlingen aan tot denken, toepassen, analyseren, evalueren en creëren.

Soms sluit versneld doorstromen het meest aan bij de onderwijsbehoeften van de leerling, zowel op cognitief als sociaal emotioneel gebied. Deze mogelijkheid willen we, indien nodig, één keer per schoolloopbaan inzetten*.

Versnellen levert meer kennis op. Een andere aanpak hierbij, zoals hierboven beschreven, blijft belangrijk voor deze doelgroep. Hierbij ligt de focus op:

- Het proces: het denken.
- De inspanning.
- De groei.
- Het leren van fouten.
- Het leren van vaardigheden en executieve functies

Een structurele aanpak binnen de school is belangrijk. In dit beleidsplan zullen we een duidelijke omschrijving geven van de doelgroep en de wijze waarop de leerlingen vanuit de cyclus HGW/OGW (waarnemen, begrijpen, plannen en realiseren) worden begeleid.

2. DOELGROEP

Het Bakken richt zich met dit beleidsplan op leerlingen die behoefte hebben aan een specifiek onderwijsaanbod, omdat het reguliere aanbod hen te weinig uitdaging biedt. Daarnaast neemt het ontwikkelen van vaardigheden en executieve functies een belangrijke plaats in.

Omschrijving doelgroep:

- Leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong van meer dan een jaar, die in sterke mate beschikken over de leereigenschappen* die behoren bij een hoge intelligentie.

- Leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong van meer dan een jaar, die in sterke mate beschikken over de leereigenschappen die behoren bij een hoge intelligentie en de meeste persoonskenmerken* bezitten die behoren bij hoogbegaafdheid.
- Onderpresteerders** : leerlingen waarvan wij het vermoeden hebben of waarvan bekend is dat zij over hoge intellectuele capaciteiten beschikken, maar die niet de resultaten halen die je op grond van hun capaciteiten zou mogen verwachten.
- Leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong van een half jaar tot een jaar op één of meerdere vakgebieden (NW \geq 4.5).

* bijlage 1: opsomming leereigenschappen en persoonskenmerken van hoogintelligente leerlingen.

** bijlage 2: kenmerken onderpresteerders

Er zijn leerlingen die tot deze doelgroep behoren en daarnaast andere specifieke onderwijs-/ondersteuningsbehoeften hebben. Deze extra ondersteuningsbehoeften zullen in dit beleidsplan niet beschreven worden. We denken dan aan leerlingen waarbij bijvoorbeeld dyslexie, ADHD, NLD, faalangst en/of sociale en emotionele problemen zijn gesignaleerd.

3. WAARNEMEN

Het is belangrijk om leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong zo vroeg mogelijk te signaleren. Als school kunnen we de didactische ontwikkelingsvoorsprong vaststellen, maar geen hoogbegaafdheid. Hiervoor is een intelligentieonderzoek nodig, wat door een externe instantie afgenomen moet worden.

Als school willen we zo vroeg mogelijk inspelen op de onderwijsbehoeften van deze leerlingen. De leerkracht neemt hierbij een centrale positie in. Hij signaleert welke leerlingen mogelijk meer specifieke onderwijsbehoeften hebben.

Het invullen van het signaleringsformulier kan hierbij helpen. Zie Google Drive.

Waarnemen vindt plaats met behulp van de volgende bronnen:

- Ouders
- Leerkracht
- Leerling
- Overig

3.1 Ouders

In de voorschoolse periode ontwikkelen leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong zich in cognitief opzicht sneller dan andere leerlingen van dezelfde leeftijd en zijn deze leerlingen ook in staat om deze voorsprong om te zetten in uitzonderlijke prestaties. De belangrijkste bronnen van informatie zijn dan ook de ouders en eventueel de leid(st)ers van de peuterspeelzaal of het kinderdagverblijf.

Tijdens de intake met de intern begeleider of bouwcoördinator ob wordt het intakeformulier besproken met de ouders van nieuwe leerlingen.

3.2 Leerkracht

Wanneer de leerkracht denkt dat een leerling een ontwikkelingsvoorsprong heeft, worden de volgende stappen ondernomen:

Groep 1 t/m 8:

- Aanmelding groep 1: overdracht peuterspeelzaal + intakeformulier + intakegesprek met onderbouwcoördinator / IB-er;
- Informatie van de vorige school (dossier ParnasSys en warme overdracht);
- Als een leerling de leereigenschappen toont en/of persoonskenmerken bezit van een hoog intelligente leerling, wordt de signaleringslijst ingevuld (Google Drive, Team, Onderwijsondersteuning – Hoogbegaafdheid). Deze wordt als bestand opgeslagen en in ParnasSys geplaatst.
De kenmerken én de 6 profielen van een hoogbegaafde leerling staan ook in deze map. Er wordt gekeken of er een profiel is dat bij deze leerling past.
- Als een leerling op meerdere vakgebieden over 2 periodes steeds goede resultaten behaalt binnen het LOVS (NW ≥ 4.5), kan dit ook een signaal zijn dat een kind een grote ontwikkelingsvoorsprong heeft.
Mocht dit bij rekenen en/of begr. lezen het geval zijn, dan gaat de leerkracht eventueel doortoetsen (in overleg met IB).
Wanneer het kind bij het doortoetsen lager scoort dan NW 4.0 stoppen we met doortoetsen. Daarbij is het algemene beeld dat de leerkracht van de leerling heeft mede bepalend.
Ook de methoden gebonden toetsen (3-8), de observaties binnen de methode Onderbouwd én de kindertekening (1/2) geven hierover informatie.
De bevindingen op deze gebieden worden met de IB-er besproken.
- Voor aanmelding plusgroep wordt de 'aanmeldingsnotitie plusgroep' in ParnasSys ingevuld.

3.3. Leerling

Door het voeren van een kindgesprek, kun je veel belangrijke informatie verkrijgen, zowel op cognitief als op sociaal emotioneel gebied. Het kind is een belangrijke bron in de fase van de signalering. Daarnaast kan het invullen van een signaleringslijst door de leerling ook helpen bij het maken van een profielschets. Deze lijst is te vinden op Google Drive.

4. BEGRIJPEN

Onder begrijpen verstaan we het verder interpreteren, analyseren en verzamelen van gegevens om uiteindelijk een conclusie te kunnen trekken over mogelijke ontwikkelingsvoorsprong.

Wanneer de leerkracht een vermoeden heeft dat er bij een kind sprake is van ontwikkelingsvoorsprong, moet hij de volgende stappen ondernemen:

- Naar aanleiding van de observaties het kind doorspreken met de ib-er.
- Er wordt verder onderzoek gedaan naar de eventuele didactische voorsprong van de leerling. Naar aanleiding van alle gegevens zal een voorlopig onderwijsaanbod worden vastgesteld. Daarbij zullen heldere doelen worden gesteld. Als er veel onduidelijkheden zijn en we als school handelingsverlegen blijven, kunnen we ouders adviseren om een extern onderzoek te laten doen.
- De leerkracht en de IB-er bespreken het onderwijsaanbod met de ouders.

5. PLANNEN

Als alle gegevens verzameld zijn, wordt er zo mogelijk een conclusie getrokken. Er wordt een plan gemaakt in overleg met ouders, leerkracht en kind. Dit kan een onderdeel van het groepsplan zijn of een eigen plan van aanpak.

5.1 Afspraken m.b.t. de werkwijze leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong in groep 1-3.

In de praktijk van groep 1-2.

Taal en rekenen.

1. Tijdens een (kring)gesprek of andere activiteit stellen we doe- of herinnervragen, maar ook denkvragen die aanzetten tot hoger orde denken, verwondering wekken, of iets vanzelfsprekends ter discussie stellen. (Bijlage 4).
2. In de hoeken creëren we doelgerichte, betekenisvolle rekenproblemen. Denk aan: bouw een ziekenhuis voor 8 patiënten met 2 verdiepingen en leg dit vast op ruitjespapier. Of: hoe weet ik precies hoe lang mijn vriendje is en hoe leg ik dat vast? De kinderen zijn handelend bezig. Ze bedenken met behulp van materialen een voor *hen* zinvolle oplossing.
3. Er zijn kinderen uit groep 1 of 2 die al letters kennen of al kunnen lezen. Deze kinderen geven we in de leeshoek de ruimte om boekjes te lezen en erover te vertellen. We zetten de letterkennis/het lezen functioneel in bij de verwerkingsopdrachten bij het thema. Verder bieden we ze taal-leesspelletjes aan op hun niveau. We kunnen gebruik maken van materiaal uit hogere groepen.
4. Tijdens de werkles, open inloop of in de kleine kring:
 - a. werken we met ontwikkelingsmateriaal dat aansluit op hun behoeften. Dat kunnen bestaande materialen die we anders inzetten, of andere materialen. Het kunnen ook materialen zijn uit hogere groepen. In de klas zijn voor deze groep kinderen Smart Games aanwezig.
 - b. bieden we denksleutels aan.
 - c. kunnen we filosoferen met de kinderen m.b.v. Praatplaatjes.
 - d. werken we met prentenboeken waarbij we denkvragen stellen (zie punt 1). Er zijn ook veel prentenboeken waar rekenproblemen in verstoppt zitten.

- e. passen we de werkles aan door niet zozeer een ander aanbod te geven, maar een andere aanpak. We stellen andere eisen en/of zetten in op het stimuleren van bepaalde zogenaamde executieve functies (zie bijlage 5).
- f. bieden we de slimme kleuterslessen aan.
- g. gaan de kinderen aan de slag met mind-opdrachtkaarten
- h. zetten we materialen in uit het techniek kasteel.
- i. werken we met Compact en Rijk, een boek met activiteiten die een beroep doen op taalvaardigheid, nieuwsgierigheid, logisch denken, concentratievermogen, belangstelling voor cijfers en letters en andere kenmerken van jonge kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Veel materialen zijn te vinden op Google Drive (Hoogbegaafdheid en ontwikkelingsvoorsprong)

Sociaal/spel

Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong zijn in hun spel ook verder. Als ze spelen met leeftijdgenoten, kan dat frustrerend zijn. We geven deze kinderen in de hoeken de ruimte om met leeftijdgenoten te spelen of samen te werken aan gerichte opdrachten met ontwikkelingsgelijken.

Zie bijlage 8A: stroomschema groepen 1 en 2

5.2 Afspraken werkwijze leerlingen met een ontwikkelingsvoorsprong in groep 4 t/m 8:

In de praktijk van groep 3 t/m 8.

In de bijlagen 8B t/m 8D vind je een stappenplan dat we gebruiken voor de kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong in de groepen 3 t/m 8. Dit is zichtbaar gemaakt in een stroomschema. Voor groep 3 is dit gemaakt in aparte stroomschema's voor taal/lezen en rekenen, voor de groepen 4 t/m 8 hoort daar ook begrijpend lezen bij.

We spreken hier over 2 doelgroepen: kinderen met een kleine (NW >4.0) en kinderen met een grote didactische voorsprong (NW > 4.5). De aanpak en het aanbod kan hierdoor verschillend zijn.

Zie stroomschema's 8B t/m 8D.

Belangrijk:

Het is soms moeilijk om vast te stellen wat een kind nodig heeft, omdat ieder kind verschillend is. Lijstjes en stroomschema's zijn hierbij richtlijnen waar we ons zoveel mogelijk aan willen houden. Dat er soms andere keuzes worden gemaakt die niet in de stroomschema's terug te vinden zijn, is dus mogelijk. Overleg hierover altijd even met de IB-er.

6. PLUSGROEP

Doelgroep:

1. Leerlingen van groep 1 en 2 die een voorsprong hebben op het gebied van taal en rekenen van minimaal een half jaar tot 1 jaar, die meestal 5 scores behalen bij Onderbouwd én die de specifieke leer- en persoonlijkheidseigenschappen tonen die kenmerkend zijn voor hoogbegaafdheid.
 2. Leerlingen van groep 3 t/m 8 die een voorsprong hebben op het gebied van taal (hoeft geen spelling te zijn), rekenen en (begrijpend) lezen van minimaal 1 jaar en die de specifieke leer- en persoonlijkheidseigenschappen tonen die kenmerkend zijn voor hoogbegaafdheid.
- De plusgroep kan ook dienen als observatieperiode om de onderwijsbehoeften helder te krijgen.

A. Doel filosoferen (1-8)

1. Het versterkt de autonomie
Hierdoor worden leerlingen zelf uitgedaagd om op eigen kracht, op eigen verantwoordelijkheid, een mening te vormen. Juist omdat de juf, leraar, vader, moeder, godsdienst, internet of het antwoordenboekje het ook niet weten. Juist omdat niemand het zeker weet, wordt aan de leerlingen de vrijheid gegeven om zelf te bepalen wat zij denken en vinden. Dit is een vorm van autonomie.
2. Het bevordert de tolerantie
Kinderen leren dat de wereld niet zwart-wit is. Op sommige vragen is geen antwoord. Dit zorgt voor een inzicht in de aard van de eigen meningen. En bovendien: ook de ander heeft recht op een mening en die mag best anders zijn dan die van mij. Dit kan leiden tot een tolerante houding.
3. Het kind leert argumenteren
Kinderen leren door filosoferen te argumenteren. Ze leren (onbewust) de structuur van argumentaties, het wegen van argumenten en over de waarheidswaarde van iedere opmerking. Kort gezegd: kritisch denken. Deze vaardigheid is nuttig voor ieder vak op school, op de middelbare school of studie, of ook maar iedere vorm van informatieverwerking.

Sociaal emotionele ontwikkeling

Het begaafde kind wil zich begrepen voelen. De volgende pedagogische basisdoelen zijn het uitgangspunt.

1. Uiten van emoties en gevoelens
2. Zelfbeeld
3. Inzicht in eigen functioneren
4. Taakgerichtheid en doorzettingsvermogen
5. Vertrouwen van anderen
6. Inzicht in sociale structuren

B. Smartgames, denkspellen, slimme kleuterlessen (1-3) en opdrachten vanuit de plusbak (groep 3)

Doel (algemeen): leren leren, onderzoeken, ondernemen, doorzetten, initiatief nemen, naar oplossingen zoeken.

Kinderen hebben een persoonlijk leerdoel(en) waaraan een periode gewerkt zal worden. Dat staat in een plan van aanpak (zie bijlage 2) beschreven. Leerkrachten maken dit plan.

Hieraan wordt ook in de klas gewerkt.

Werkwijze

De leerlingen werken met smartgames. De kinderen werken zelfstandig op hun eigen niveau, kunnen zich ontwikkelen en leren oplossingsstrategieën. Hieraan wordt ook in de klas gewerkt.

Verrijkingsspellen/denkspellen worden ingezet om naast de bovengenoemde doelen het samenwerken te stimuleren.

De plusgroepleerkracht evalueert tijdens de plusgroepbijeenkomsten, samen met de leerling(en), het proces en het product van de opdracht.

Daarnaast wordt er gebruik gemaakt van:

- Wijzneuslessen
- denksleutels
- eerste leesboekjes
- techniekkasteel
- slimme kleuterlessen
- praatplaatjes
- smartgames
- verrijkingslessen Onderbouwd
- doepaden

De lessen/opdrachten sluiten zoveel mogelijk aan bij het actuele thema van de groepen 1 en 2

B. Projecten (4-8)

Doel (algemeen): leren leren, onderzoeken, ondernemen

Kinderen hebben ook een persoonlijk leerdoel waaraan een periode gewerkt zal worden. Dat staat in een plan van aanpak (zie bijlage 2) beschreven. Hieraan wordt ook in de klas gewerkt.

Werkwijze

De leerlingen kiezen een onderwerp uit dat aansluit bij hun interesse en leervragen die ze zichzelf hebben gesteld.

Daarmee gaan ze alleen of in groepjes aan 't werk. De verworven informatie wordt weer verwerkt in een spel, interview, Power Point-presentatie, werkstuk (handvaardigheid), film, poster, strip, etc... Tenslotte wordt de presentatie voorbereid, want ieder kind laat na een aantal weken aan de leerkracht en klasgenootjes zien wat ze in de Plusgroep hebben geleerd en gedaan.

De plusgroepleerkracht draagt soms ook een thema aan waarmee de hele groep in kleinere groepen aan de slag gaat. Iedere subgroep heeft dan een speciale opdracht die uitgevoerd moet worden. De uitkomst van zo'n project wordt, indien mogelijk, gezamenlijk gepresenteerd in de groepen. Ook kan het e.e.a. getoond worden op de sfeertafel die in de gang bij de hoofdingang van de school staat.

Als afsluiting van dit groepsproject kan er een excursie plaatsvinden.

De plusgroepleerkracht evalueert, samen met de leerling(en), het proces en het product met behulp van een reflectieformulier.

Er wordt gebruik gemaakt van:

- JuniorLab (methode onderzoekend en ontdekkend leren)
- Projecttaken Kinheim
- Webkwesties (www.webkwestie.nl)
- Projectenballades
- Techniekkasteel
- Mind mapping
- Zelf ontworpen project

BIJLAGE 1: LEEREIGENSCHAPPEN EN KENMERKEN HOOGBEGAAFDHEID

Leervermogen

Kenmerken met betrekking tot het leervermogen zijn:

- Hoge intelligentie
- Snel van begrip
- Grote algemene interesses
- Taalvaardig
- Hoog leertempo, grote denk- en leerstappen
- Verworven kennis goed toepassen
- Goed geheugen
- Doorvrager en waarnemer
- Groot analytisch inzicht en probleemoplossend vermogen
- Creativiteit en originaliteit
- Denkt buiten reguliere kaders

Gedrag

Kenmerken met betrekking tot het gedrag zijn:

- Geestelijk vroegrijp (of wekken de indruk daarvan)
- Sterk rechtvaardigheidsgevoel
- Perfectionistische instelling
- In staat tot zelfreflectie
- Zoekt ontwikkelingsgelijken in oudere kinderen
- Accepteert regels en tradities niet klakkeloos, maar bevraagt ze
- Grote behoefte aan autonomie

Hoogbegaafden vertonen uitzonderlijk gedrag of hebben de potentie om dit te doen op een van de volgende gebieden:

- Algemeen intellectueel vermogen
- Specifiek academische aanleg
- Creatief denken
- Leiderschapstalent

Denkstijlen

Hoogbegaafden denken op verschillende manieren na: analytisch, creatief en praktisch.

- De analytische vaardigheden, de schoolvakken.
- De creatieve vaardigheden, de intrinsieke motivatie, flexibiliteit bij het verwerken van een problemen, ongewone oplossingen bedenken en nieuwe verbanden leggen.

- De praktische vaardigheden, het denken opgang brengen, inzicht in zwakke en sterke kanten van jezelf en anderen, samenwerken en effectief werken.

Om succesvol intelligent te zijn, moeten die vermogens alle drie gebruikt worden. Het is goed als hoogbegaafden zich bewust zijn van de sterke en zwakke punten in hun denkstijl. Dan kunnen ze de sterke kanten inzetten en de zwakke kanten ontwikkelen.

Hoogbegaafden denken en leren anders. Daar moet het onderwijs op aansluiten. Er zijn vijf manieren van denken die kenmerkend zijn voor hoogbegaafden:

- Topdown thinking: Denken vanuit het grote geheel.
- Deep level learning: veel meer de diepte ingaan.
- Lateral thinking: problemen creatief benaderen en vanuit verschillende kanten oplossen.
- Visual thinking: beelddenken.
- Caring thinking: veel meer denken vanuit het hart en de persoonlijkheid.

BIJLAGE 2: KENMERKEN ONDERPRESTEERDERS

Niet alle hoogbegaafde kinderen laten zien dat ze goed en snel kunnen leren. Er zijn kinderen die hoogbegaafd zijn, maar dat niet op school laten zien. Vaak zie je als leerkracht wel dat het kind veel weet over bepaalde onderwerpen die het kind interesseren, maar in het dagelijkse schoolwerk zie je dat het kind moeite heeft met bijvoorbeeld rekenen en taal.

Onderpresteren komt voor in twee vormen: absoluut en relatief.

Absoluut onderpresteren: het kind presteert onder de norm, d.w.z onder het gemiddelde van zijn/haar omgeving.

Relatief onderpresteren: het kind presteert boven de norm, maar beneden de eigen capaciteiten.

Het ontstaan van onderpresteren kan verschillende oorzaken hebben. Deze liggen grotendeels in het kind zelf en deels in de verkeerde reacties vanuit de omgeving, zowel van leeftijdsgenoten als van ouders en leerkrachten.

Kinderen willen bijvoorbeeld meedoen met de groep (geen uitzonderingspositie). Het kind moet zich anders voordoen dan het is. Als een kind nee tegen de groep zegt kan het isolement tot gevolg hebben. Sommige kinderen doen soms mee en soms niet (code-hopping), het kind wisselt van gedrag en is voor kinderen en de leerkracht soms niet meer te volgen. Het kind oogt onbetrouwbaar.

Als er te weinig van het kind gevraagd wordt, zal het zich gaan vervelen (gedragsproblemen) of met de groep mee gaan doen (onderpresteren).

Een verbaal/performaal-kloof zorgt er voor dat een kind het verstandelijk allemaal snapt, maar handelend niet goed kan uitvoeren. Zo kan het zijn dat een kind verbaal erg sterk is, alles weet van de Romeinen en planeten, maar moeite heeft met het maken van sommetjes of het leren lezen.

Het is vaak erg frustrerend voor een kind dat alles snapt, maar het niet kan uiten!

Onderpresteren kan leiden tot gedragsproblemen, spanningen, vroegtijdig schoolverlaten en een mislukte carrière.

Omdat hoogbegaafde kinderen anders leren dan andere kinderen is het moeilijk om onderpresteren te signaleren. Op school gebruiken we vaak een leer methode die niet bij deze kinderen past. Daarom kan het zijn dat een hoogbegaafd kind uitvalt op rekenen, terwijl het een groot inzicht heeft. Vaak hebben deze kinderen moeite met het automatiseren (het onthouden van rijtjes, tafels etc.)

Bij onderstaande kenmerken moet genoemd worden, dat niet alle kenmerken tegelijk bij een onderpresterend kind hoeven voor te komen.

Kenmerken:

- het afwijzen van het leerproces.
Het kind verwacht van zichzelf dat het alles direct kent en kan, als het in aanraking komt met situaties waarin het niet lukt weigeren ze het leerproces nog in te gaan. Een positieve houding van de leerkracht is voor deze kinderen erg belangrijk!

- een passieve houding.
Het kind vertoont adequaat gedrag en lijkt niet geïnteresseerd in het leren. Het kind kan zelfs sullig overkomen. Ze nemen extra/uitdagender werk niet aan omdat ze een passieve houding hebben aangenomen. Ze denken dat met de groep meedoen meer gewaardeerd wordt dan op eigen niveau presteren of zijn niet meer gemotiveerd.
- ouders en school praten over twee verschillende kinderen.
Thuis manifesteert het kind zich hoog (durft het zichzelf te zijn), maar op school manifesteert het zich laag (heeft het bijvoorbeeld moeite met rekenen, taal en lezen).
- gebrek aan zelfvertrouwen/negatief zelfbeeld
- faalangstig zijn/ bang zijn voor succes
- niet goed kunnen plannen/zelfstandig werken/geringe taakgerichtheid
- een hekel aan routine hebben.
- veel weten over onderwerpen die hem/haar interesseren.
- geen volharding tonen
- moeilijkheden met doelgericht werken hebben
- een enorme nood aan aandacht hebben
- vermijden van verantwoordelijkheid
- vaak het gevoel hebben waardeloos te zijn
- vermijden van competitie
- negatieve gedachtepatronen: ondanks goede resultaten, vinden ze zichzelf niet intelligent of voelen zich incapabel om te kunnen slagen.
- afnemende prestaties/wisselend schoolwerk
- vertonen van negatief gedrag
- haperende sociaal-emotionele ontwikkeling
- negatieve houding
- grote interesse en grote en uitzonderlijke kennis
- positief thuiswerk
- grote verbeelding/fantasie
- hoge mate van sensitiviteit
- originele antwoorden/oplossingen hebben

De site www.onderpresteren.nl kan er bij helpen om in kaart te brengen of een leerling eventueel aan het onderpresteren is.

BIJLAGE 3: SIGNALERINGSFORMULIER LEERKRACHT GROEP 1-8

		Nooit	Soms	Geregeld	Bijna altijd
1	Is snel van begrip				
2	Is in staat om grote denk- en leerstappen te maken				
3	Laat zien over een goed geheugen te beschikken				
4	Toont een brede algemene interesse				
5	Is een scherpe waarnemer				
6	Kan verworven kennis goed toepassen				
7	Is sterk in het oplossen van problemen				
8	Laat zien over een groot analytisch vermogen te beschikken				
9	Is een doorvrager				
10	Drukt zich mondeling beter uit dan leeftijdgenoten				
11	Toont een creatief denkvermogen				
12	Wekt de indruk geestelijk vroegrijp te zijn				
13	Zoekt uitdagingen				
14	Toont een groot doorzettingsvermogen				
15	Is perfectionistisch ingesteld				

16	Valt op door een origineel gevoel voor humor				
17	Wil graag de dingen zelf bepalen				
18	Kan nadenken over zijn eigen rol bij dingen die gebeuren				
19	Zoekt vooral contact met oudere kinderen				
20	Is geneigd om dingen steeds ter discussie te stellen				
21	Kan sterk opgaan in een onderwerp dat hem aanspreekt				
22	Komt met ongebruikelijke oplossingen en uitspraken				

Naam leerling:

Groep:

Algemene indruk leerkracht

BIJLAGE 4: BEOORDELING KINDERTEKENING

Menstekening- scorelijst

Materiaal: Een potlood en een tekenvel

Opdracht: 'Tekenen eens een mannetje (een mens, niet vragen jezelf te tekenen) voor mij, zo goed als je kunt. Je hebt er alle tijd voor. Doe flink je best.'

Adviezen voor de leerkracht:

- Geef geen suggesties of hulp.
- Beantwoord vragen met: 'Doe het maar zoals je het beste lijkt!'
- Je mag een geremd kind aanmoedigen, laat hem echter wel zelf tekenen.
- Als een kind klaar is met de tekening, neem je het mee...

Aanwijzingen voor het nakijken:

Voor ieder element van de tekening geef je 1 punt tot een maximum van 52 punten.
Halve punten worden niet gegeven.

1		Hoofd	1
2		Beide benen of één en profiel	1
3		Beide armen. De vingers alleen zijn niet voldoende, behalve wanneer er tussen deze en het lichaam een ruimte is vrijgelaten	1
4	a	Romp, hetzij als een enkele lijn of in twee dimensies	1
	b	Lengte van de romp groter van afmeting dan de breedte	1
	c	Schouders duidelijk aangegeven	1
5	a	Armen en benen aan een willekeurig punt van de romp of aan hals bevestigd	1
	b	Armen en benen op de juiste hoogte van de romp bevestigd	1
6	a	Hals	1
	b	De omtrek van de hals vormt een voortzetting van die van hoofd, romp of beide armen	1

7	a	Een of beide ogen	1
	b	Neus	1
	c	Mond	1
	d	Neus en mond	1
	e	Neusgaten	1
8	a	Haren	1
	b	Haren beter weergegeven dan door een verbreding van het hoofd of een golvende lijn	1
9	a	Aanduiding van de kleren (knoop of hoed)	1
	B	Twee ondoorzichtige kledingstukken (hoed en broek bijvoorbeeld)	1
	C	Volledige ondoorzichtige kleding (mauwen, broekrand)	1
	D	Vier duidelijk te onderscheiden kledingstukken (hoed, broek, schoenen, vest, das)	1
10	A	Vak- of uniformkleding zonder fouten	1
	B	Vingers aan beide handen of aan de zichtbare hand	1
	C	De verhouding tussen de lengte en breedte van de vingers is juist. De vingers wijken niet uiteen	1
	D	De duim is van de overige vingers te onderscheiden door stand en lengte	1
11	A	Een of meer gewrichten van de armen aangegeven	1
	B	Een of meer gewrichten van de benen aangegeven	1

12	A	Afmeting van het hoofd niet groter dan de helft en niet kleiner dan 1/10 van de romp	1
	B	Lengte van de armen niet tot aan de knieën reikend	1
	C	Lengte van de benen niet kleiner dan die van de romp en niet groter dan tweemaal de lengte van de romp	1
	D	De lengte van de voeten is groter dan de hoogte. Zij bedraagt minder dan 1/3 van de lengte van het been en meer dan 1/10 van de totale lengte van het been	1
	E	Beide benen en armen hebben twee dimensies	1
13		Hiel	1
14	A	Uitdrukking van de motorische coördinatie in de lijnen van de omtrek	1
	B	Idem in die van de gewrichten	1
	C	Idem in die van de omtrek van het hoofd	1
	D	Idem in die van de omtrek van de romp	1
	E	Idem in de omtrek van benen en armen	1
	F	Idem in de symmetrie van het gelaat	1
15	A	Oren	1
	B	Juiste stand en afmeting van de oren	1
16	A	Details van de ogen. Wenkbrauwen, oogharen of beide	1
	B	Pupillen aangegeven	1
	C	Afmetingen van de ogen. Lengte groter dan hoogte	1

	D	De blikrichting van het oog komt in de plaatsing van de pupil in het en profile weergegeven gelaat of in de vorm van het oog (cirkelsector) uit	1
17	A	Kin en voorhoofd aangegeven	1
	B	Kin duidelijk van de onderlip gescheiden	1
18	A	Hoofd, romp en voeten en profile. Eén fout wordt door de vingers gezien	1
	B	Foutloos profiel	1

Het aantal punten dat door de optelling is verkregen, wordt vergeleken met de onderstaande puntenschaal, waarin voor iedere leeftijd het vereiste aantal punten is aangegeven.

Leeftijd	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Punten	2	6	10	14	18	22	26	30	34	38	42

BIJLAGE 5: SOORTEN VRAGEN

Oriëntatievraag	Vraagt naar een zintuiglijke waarneming (wat hoor, zie, ruik, voel, proef je?)
Operationele vraag	Vraagt naar handelen; is alleen te beantwoorden door iets te gaan doen en/of te observeren (wat gebeurt er als..., wat is het effect v
Analysevraag	Vraagt om aspecten om een probleem/situatie te onderscheiden (waarom ..., wat vind je nu van, hoe komt het dat..?)
Synthesevraag	Vraagt om een voorspelling, de oplossing van een probleem of het bedenken van iets nieuws. (wat zou er gebeuren als, bedenk eens, hoe kan je zorgen ..)
Evaluatievraag	Vraagt om meningen, om de waarde van een oplossing of de kwaliteit van iets te beoordelen. (wat vind je van, ben je het eens met, wat is het beste voorbeeld van, denk je dat het helpt als

Doelgericht vragen stellen.

Er zijn verschillende soorten vragen. Hieronder een overzicht van het soort vragen dat je kan stellen. Er zit een opbouw in. De meest eenvoudige vragen staan onderaan. Vaak blijven we hangen in begrijpen en toepassen. Dit zijn didactische vragen die vragen naar de bekende weg. Kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong kan je aanspreken op een hoger denkniveau door vragen te stellen die aanzetten tot ontdekken, analyseren, evalueren en creëren.

Bedoeling	Type vraag	Voorbeeld
Aanzetten tot creëren	Synthesevraag	Kan jij een plan maken voor Kikker waardoor hij....? Stel je eens voor dat het in de zomer gaat vriezen. Wat zou er dan gebeuren?
Aanzetten tot evalueren	Analysevraag	Wat vind jij nu van de nieuwe speeltuin en waarom?
	Synthesevraag	Wat zou er gebeuren als alle kinderen uit de klas te laat zouden komen?

	Evaluatievraag	Waarom vind je dit een goede oplossing?
Aanzetten tot redeneren/analyseren	Evaluatievraag	Hoe weet je zeker dat je de hoogste toren hebt gemaakt?
	Synthesevraag	Wat zou er gebeuren als alle auto's op water konden rijden?
	Analysevraag	Waarom zitten in een dierentuin niet alle dieren in één grote wei?
	Begripsvraag	Wat is de overeenkomst (hetzelfde als) een peer en een appel?
Aanzetten tot ontdekkingen/toepassen	Operationele vraag	Wat kan je doen om deze brug steviger te maken?
	Evaluatie vraag	Wat zou het probleem van Kikker kunnen oplossen? Ben jij het eens met de oplossing van Lisa en waarom wel/niet?
	Analyse vraag	Wat zijn handige manieren om de weg naar huis weer terug te vinden? Wat heeft ze gedaan om de kans op fouten zo klein mogelijk te maken?
Begrijpen	Operationele vraag	Wat gebeurt er met de bomen als het lente wordt? Bedenk eens uit hoeveel klapjes het woord Kikker bestaat.
Aandacht richten	Oriëntatievraag	Wat zie je op deze plaat?
	Herinner vraag	Wie kwam Kikker tegen? Hoe vaak zei Kikker: "Goedemorgen"?

	Analyse vraag	Wat is hetzelfde bij deze letter als bij die letter? Wat is het verschil tussen een vierkant en een driehoek?
--	---------------	--

BIJLAGE 6: EXECUTIEVE FUNCTIES

<i>Executieve functie</i>	<i>Uitleg</i>
Beginnen aan de taak	Sommige hebben moeite met starten. Ze gaan niet direct aan het werk.
Planning/prioritering	Kinderen kunnen moeilijk inschatten hoe lang iets duurt, en wanneer ze moeten beginnen.
Organisatie	Door gebrek aan overzicht kunnen ze hun taak moeilijk organiseren. Waar moet je beginnen? Hun werkomgeving is vaak een bende.
Aandacht richten	Kunnen de kinderen prikkels indelen naar belangrijkheid en zich richten op de belangrijkste? Letten ze meteen op?
Aandacht vasthouden	Zijn de kinderen snel afgeleid? Raffelen ze hun werk af?
Emotie beheersing	Het welbekende bommetje.
Werkgeheugen	Met je werkgeheugen bewerk je informatie. Kan het kind bepalen wat nu belangrijk is, later, of wat meteen overboord kan?
Gedrag beheersing	Heeft het kind het vermogen om het eigen gedrag te remmen, of gaat het maar door?
Zelfinzicht	Ziet het kind het eigen aandeel in een gebeurtenis? Als het kind vastloopt, ziet het dan dat het komt door de eigen aanpak?
Flexibiliteit	Hoe makkelijk kan het kind van aanpak wisselen als de omstandigheden veranderen?

BIJLAGE 7: EVALUATIEFORMULIER PROJECT PLUSGROEP

Naam:

Onderwerp:

Doel:

Op welke manier heb je aan het doel gewerkt:

Op welke manier heb je aan het project gewerkt:

Wat ging goed?

Wat ging minder goed?

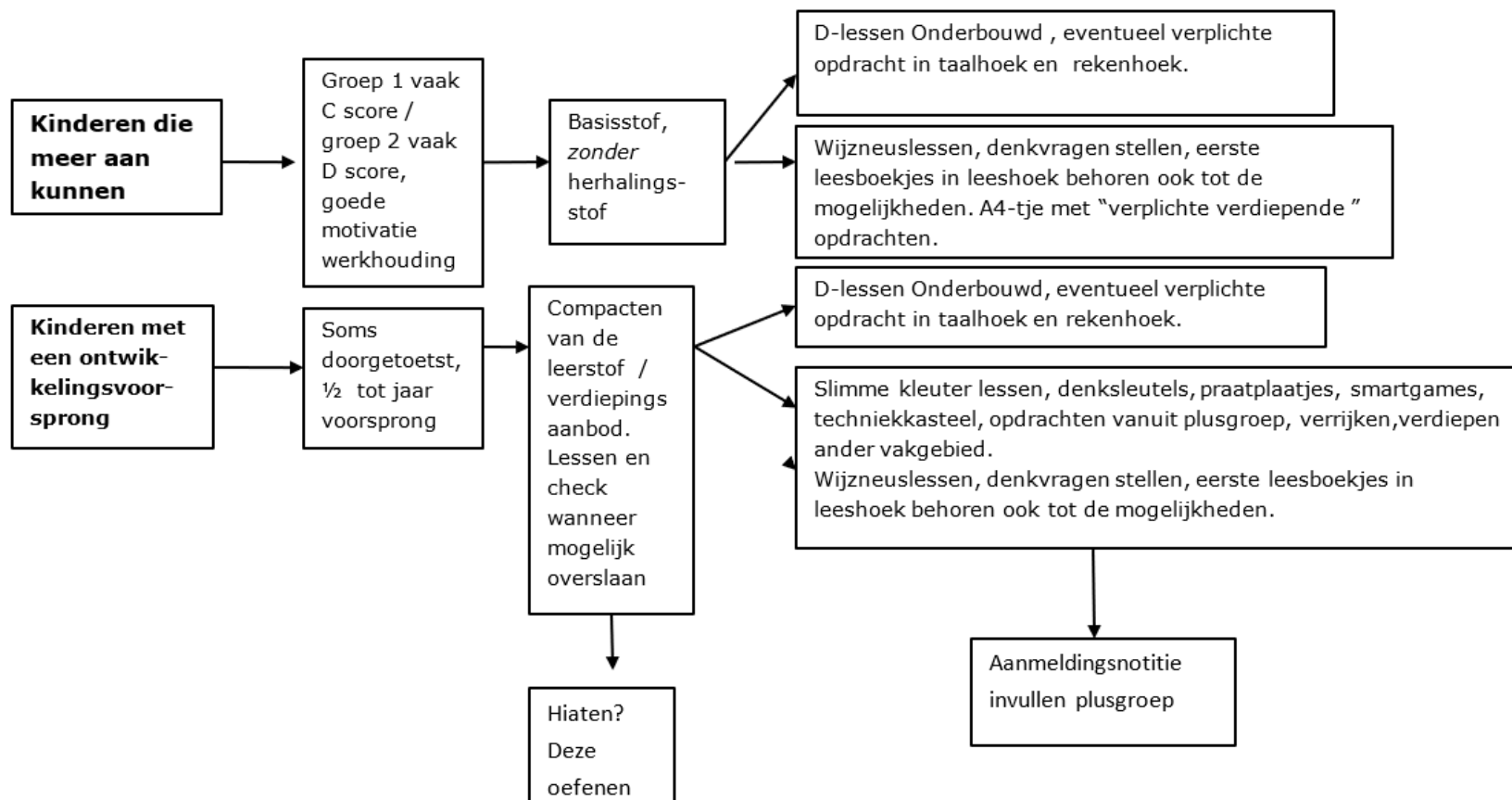
Heb je het doel bereikt?

Ja, want.....

Nee, want.....

Wat zou je nog kunnen verbeteren, zodat het volgende project nog beter gaat?

Bijlage 8A: Aanpassen leerstof voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong (1-2)

Taal en rekenen.

1. Tijdens een (kring)gesprek of andere activiteit stellen we geen doe- of herinnervragen, maar denkvragen die aanzetten tot hoger orde denken, verwondering wekken, of iets vanzelfsprekends ter discussie stellen. (Bijlage 4).
2. In de hoeken creëren we doelgerichte, betekenisvolle rekenproblemen. Denk aan: bouw een ziekenhuis voor 8 patiënten met 2 verdiepingen en leg dit vast op ruitjespapier. Of: hoe weet ik precies hoe lang mijn vriendje is en hoe leg ik dat vast? De kinderen zijn handelend bezig. Ze bedenken met behulp van materialen een voor *hen* zinvolle oplossing.
3. Er zijn kinderen uit groep 1 of 2 die al letters kennen of al kunnen lezen. Deze kinderen geven we in de leeshoek de ruimte om boekjes te lezen en erover te vertellen. We zetten de letterkennis/het lezen functioneel in bij de verwerkingsopdrachten bij het thema. Verder bieden we ze taal-leesspelletjes aan op hun niveau. We kunnen gebruik maken van materiaal uit hogere groepen.
4. Tijdens de werkles, open inloop of in de kleine kring:
 - a. werken we met ontwikkelingsmateriaal dat aansluit op hun behoeften. Dat kunnen bestaande materialen die we anders inzetten, of andere materialen. Het kunnen ook materialen zijn uit hogere groepen. In de klas zijn voor deze groep kinderen Smart Games aanwezig.
 - b. bieden we denksleutels aan.
 - c. kunnen we filosoferen met de kinderen m.b.v. Denkprikkels.
 - d. Werken we met prentenboeken waarbij we denk-vragen stellen (zie punt 1). Er zijn ook veel prentenboeken waar rekenproblemen in verstopt zitten.
 - e. passen we de werkles aan door niet zozeer een ander aanbod te geven, maar een andere aanpak. We stellen andere eisen en/of zetten in op het stimuleren van bepaalde zogenaamde executieve functies (zie bijlage 5).
 - f. gaan de kinderen aan de slag met mind-opdrachtkaarten
 - g. zetten we materialen in uit het techniek kasteel.

- h. werken we met Compact en Rijk, een boek met activiteiten die een beroep doen op taalvaardigheid, nieuwsgierigheid, logisch denken, concentratievermogen, belangstelling voor cijfers en letters en andere kenmerken van jonge kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong.

Bijlage 8B: Aanpassen leerstof na doortoetsen voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong (start gr. 3 lezen)

[vkbviodfrnjgsnbvm](#)

* alleen als een leerling één jaar voorsprong heeft op een vakgebied. Als een leerling op alle vakgebieden een voorsprong van een jaar heeft, moet een groep overslaan besproken worden.

Start groep 3 (LEZEN)

Taal/lezen

Leerlingen die na de zomervakantie in groep 3 starten en waarvan bekend is dat er sprake is van een ontwikkelingsvoorsprong worden tijdens of na het eerste thema van Lijn 3 ingedeeld in het verdiepende aanbod.

A. Leerlingen die kunnen lezen (AVI M3 en hoger) en motorisch aan schrijven toe zijn:

- De leerlingen starten tijdens/na thema 1 Lijn 3 met het verdiepende aanbod.
- Daarnaast werken ze met een weekplan m.b.v. extra materialen uit groep 3, passend bij het kind. Bijvoorbeeld: Kijkdoosboeken, plusbak, documentatiecentrum, spelletjes van de methode, smart games.
- De leerlingen lezen elke dag op eigen niveau.
- We bieden het methodisch schrijven versneld aan.

B. Leerlingen die kunnen lezen (AVI M3 en hoger) en nog niet motorisch aan het schrijven toe zijn:

- De leerlingen starten tijdens/na thema 1 Lijn 3 met het verdiepende aanbod.
- Zo lang zij het methodisch schrift nog niet onder de knie hebben, doen zij dit in blokschrift.
- Daarnaast werken ze met een weekplan m.b.v. extra materialen uit groep 3, passend bij het kind. Bijvoorbeeld: Kijkdoosboeken, plusbak, documentatiecentrum, spelletjes van de methode en eventueel opdrachten vanuit de plusgroep, smart games.

- De leerlingen lezen elke dag op eigen niveau.
- We bieden het methodisch schrijven aan gelijk met de groep en deze kinderen werken daarnaast met letterstempels.

Bijlage 8C: Aanpassen leerstof na doortoetsen voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong (start gr. 3 rekenen)

* alleen als een leerling één jaar voorsprong heeft op een vakgebied. Als een leerling op alle vakgebieden een voorsprong van een jaar heeft, moet een groep overslaan besproken worden.

Afspraken m.b.t. de werkwijze leerlingen met ontwikkelingsvoorsprong start groep 3 (rekenen)

REKENEN

Leerlingen die de strategieën van groep 3 beheersen en de sommen tot 10 geautomatiseerd hebben. Een NW 4.0 of hoger hebben op CITO LOVS E3.

- Zij maken de methode gebonden toetsen van deel WIG 3A en WIG 3B. Niet beheerste leerstof wordt aangeboden en inge oefend. Daarnaast werken ze na 6 weken met een weekplan, waarin het plusboek van WiG én de materialen uit de plusbak ingezet worden.
- De projectlessen worden, indien passend, met de groep meegedaan.
- Als een kind op een onderdeel van de toets is uitgevallen krijgt het, nadat de leerstof is behandeld, opnieuw de toets aangeboden.
- Spelmateriaal als Smartgames.

Leerlingen die de strategieën van groep 3 nog niet beheersen en de sommen tot 10 nog niet geautomatiseerd hebben. CITO LOVS M3 4.5 score of hoger hebben gehaald.

- De eerste zes weken rekenen we spelenderwijs aangepast aan het niveau van de leerlingen. Leerkrachten selecteren daarna vanuit de methode wat leerlingen nodig hebben. Daarnaast wordt gestart met het plusboek.
- Daarnaast werken ze met een weekplan en met de materialen uit de plusbak en eventueel opdrachten vanuit de plusgroep.

Leerlingen die in midden groep 3 bij CITO LOVS E3 4.0 score of hoger hebben gehaald.

Zij maken de methode gebonden toets vooraf passend bij het blok waar de groep aan werkt. Onderdelen die niet beheerst zijn worden aangeboden. Onderstaande wordt vastgelegd in een weekplan.

maandag- som 3 + weektaak

dinsdag - idem

woensdag - projectles

donderdag - som 3 + handelend rekenen

vrijdag - doe vrijdag + instructie

Inhoud plusbak:

- (Rekentijgers groep 3 boekje A en B)
- Plustaak rekenen werkboek $\frac{3}{4}$
- Rekenmeesters 1
- Plustaak taal lezen werkboek $\frac{3}{4}$
- Taalmeesters 1
- Antwoordenboeken van bovenstaande werkboeken.

Verder wordt er gewerkt met minipaden, informatie junior, speurneus en spelletjes (o.a. smartgames).

Bijlage 8D : Aanpassen leerstof na doortoetsen voor kinderen met een ontwikkelingsvoorsprong (4-8)

* alleen als een leerling één jaar voorsprong heeft op een vakgebied. Als een leerling op alle vakgebieden een voorsprong van een jaar heeft, moet een groep overslaan besproken worden.

Afspraken m.b.t. de werkwijze leerlingen met ontwikkelingsvoorsprong groep 4 t/m 8

Voor kinderen die een (kleine) voorsprong hebben op een bepaald vakgebied dikken we de leerstof in (compacten en verrijken), zodat er tijd vrij komt om aan verrijkingsstof te werken. Deze stof wordt aangeboden door de plusboeken in te zetten van de methodes.

Bij begrijpend lezen krijgen de kinderen een tekst aangereikt die van een hoger niveau is (bijv. groep niveau A, leerling met voorsprong niveau B).

De leerkracht maakt tijd vrij om ook deze kinderen instructie en feedback te geven met betrekking tot de leerstof die aan bod komt (rekenen, taal, spelling en begrijpend lezen).

Bij kinderen die een zeer grote voorsprong hebben op een bepaald vakgebied (een jaar of meer) nemen we vooraf de (schaduw) toets af om te signaleren welke stof nog niet beheerst wordt. Deze leerstof wordt ingeoeffend (vaak met de klas mee), waarna er tijd vrij komt om aan verrijkingsstof* te werken. Dit hoeft niet altijd stof te zijn op het gebied van taal, rekenen, spelling of lezen. De kinderen kunnen ook aan projecttaken werken (Plustaak wereldoriëntatie, webpaden, etc...).

Kinderen die op meerdere vakgebieden een voorsprong hebben van een jaar of meer kunnen in aanmerking komen voor de plusgroep.

Het stappenplan voor deze aanmelding staat in ParnasSys. 2 keer per jaar worden de aanmeldingen besproken door de ib-er, de specialist hoogbegaafdheid én de plusgroepleerkracht.

Ook wordt gekeken of de kinderen die in de plusgroep zitten er nog in blijven. De leerkracht van deze leerling(en) draagt argumenten aan waarom het kind wel of niet in de plusgroep zou mogen blijven. De resultaten van de Cito's én de motivatie/werkhouding kunnen hierbij ook een rol spelen.

Ook de plusgroepleerkracht denkt hierin mee.

***Inhoud plusbak:**

Rekentijgers

Reken- en taalmeesters

Plustaak Rekenen/Taal/Lezen

Plustaak Wereldoriëntatie

Kien
Wiskunde

BIJLAGE 9 TAAKOMSCHRIJVING SPECIALIST ONTWIKKELINGSVOORSPRONG

A. Resultaatgebieden

1. Bijdrage leveren aan beleidsontwikkelingen borging rond meer- en hoogbegaafdheid.

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- volgt en stimuleert de onderwijsinhoudelijke ontwikkeling rond het thema 'meer- en hoogbegaafdheid';
- denkt mee met het opstellen van een beleidsplan voor deze doelgroep en zorgt dat dit up to date blijft;
- levert een bijdrage aan de ontwikkeling van het ondersteuningsbeleid m.n. op het terrein van meer- en hoogbegaafdheid;
- zorgt, in overleg met de intern begeleider, dat er voldoende uitdagende materialen zijn voor deze doelgroep;

2. Bijdrage leveren aan activiteiten met leerlingen rond meer- en hoogbegaafdheid.

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- denkt mee bij het screenen van hoogbegaafde leerlingen en heeft een adviserende rol;
- begeleidt leerlingen in de plusgroep en houdt intern begeleider en collega's op de hoogte van de ontwikkeling van de leerlingen; voert indien nodig gesprekken met hen over de voortgang;
- denkt mee in de aanmelding voor de CPOV-Plusklas (juni en dec.) en verzorgt deze in overleg met de intern begeleider, door alle gegevens te verzamelen die hiervoor nodig zijn;

3. Bijdrage leveren aan activiteiten met leerkrachten rond meer- en hoogbegaafdheid.

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- biedt leerkracht en IB-er ondersteuning bij de signalering en diagnostisering van leerlingen die mogelijk op hoogbegaafd niveau (kunnen) presteren;
- denkt desgewenst mee in het opstellen van een plan van aanpak (o.a. hoe de leerstof te compacten en verrijken) en ondersteunt de leerkracht bij de uitvoering hiervan;
- neemt, indien gewenst, deel aan de gesprekken die met de ouders worden gevoerd;
- ondersteunt en begeleidt collega's n.a.v. hulpvragen; denkt wanneer gewenst mee met de ouders die een hulpvraag hebben;

4. Professionalisering

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- heeft gerichte scholing gevolgd en afgerond met betrekking tot meer- en hoogbegaafdheid.
- neemt deel aan relevante scholings- en ontwikkelingsactiviteiten.
- houdt zich op de hoogte van de ontwikkelingen op het gebied van meer- en hoogbegaafdheid, bestudeert relevante vakliteratuur.

B. Kader, bevoegdheden & verantwoordelijkheden

1. Plaats binnen de organisatie

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- neemt initiatief ten aanzien van nieuw schoolbeleid rond meer- en hoogbegaafdheid en het borgen van bestaand beleid.
- adviseert het MT in beleid rondom meer- en hoogbegaafde leerlingen en is daarbij communicatieschakel tussen intern begeleiders en het team.

2. Kader

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- volgt de beleidslijnen van de school.

3. Verantwoording

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- legt één keer per schooljaar verantwoording af aan de directeur, voor alle zaken die rond meer- en hoogbegaafdheid binnen de school aan de orde zijn geweest.

C. Kennis en vaardigheden

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- is vaardig in het begeleiden van leraren.
- is vaardig in het opzetten van plannen en het geven van adviezen.
- heeft algemene theoretische en praktische vakinhoudelijke, didactische en pedagogische kennis.
- heeft inzicht in de organisatie en werkwijze van de school.

D. Contacten

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- heeft contact met de intern begeleiders en directie over de kaders waarbinnen schoolbeleid ontwikkeld en uitgevoerd wordt.
- heeft contact met leraren over de begeleiding in het kader van inzet van ondersteuning bij leerlingen die meer- of hoogbegaafd zijn.
- heeft contact met de intern begeleiders over onderdelen van onderwijskundig beleid en over het communiceren van relevante thema's op teamniveau.

E. Facilitering voor de uitvoering van taken en verantwoordelijkheden.

De specialist meer- en hoogbegaafdheid:

- wordt gefaciliteerd met 10 taakuren (taakbeleid van de school).
- wordt ingeschaald in een hogere schaal (L11).

Bijlage 8 Protocol leerlingen met een eigen leerlijn

Leerlingen met een eigen leerlijn op rekengebied

Voorwaarden voor een eigen leerlijn.

Om leerlingen los te koppelen van de leerlijn die voor de rest van de groep wordt gehanteerd, moeten er valide redenen zijn. Hierbij valt te denken aan:

- Ernstige achterstand in de leerontwikkeling (verschil DL en DLE = >-10 vanaf begin groep 5.
- Ernstige achterstand in de leerontwikkeling in combinatie met diagnose ernstige dyscalculie.
- Ernstige achterstand in de leerontwikkeling in combinatie met een lage intelligentie (verkregen d.m.v. psychodiagnostisch onderzoek).
- Interventies* die passend zijn bij leerontwikkeling van de leerling zijn toegepast, maar blijken onvoldoende resultaten op te leveren (de leerachterstand is niet minder geworden)
- Een eigen leerlijn is in het belang van de leerling (didactisch en soc. emotioneel**).

Uit onderzoek blijkt dat voor leerlingen in de onderbouw de eigen leerlijn in de praktijk geen positieve interventie blijkt te zijn. Dit komt mede doordat leerkrachten, ouders en leerling al in een vroeg stadium lage verwachtingen hebben en deze waarschijnlijk ook (onbedoeld) uiten. **Is dat zo?**

*Interventies

- Zijn alle aanpassingen die de methode biedt al ingezet?
- Heeft er de afgelopen jaren intensieve instructie en begeleiding plaatsgevonden (groepsplan/werkplan)?

**soc. emotioneel

- Welbevinden, leerhouding, mate van zelfstandigheid (mate van ondersteuning door lk. moet acceptabel zijn voor zowel ll. als lk.)

Uitvoering van de eigen leerlijn.

Plannen:

De beslissing om te kiezen voor een eigen leerlijn betekent dat er acceptatie is bij ouders, leerling en school waar het gaat om het te behalen eindniveau op de basisschool. Het hanteren van een eigen leerlijn betekent namelijk dat het eindniveau van groep 8 niet behaald zal worden. Het zal uitstromen naar praktijkonderwijs.

Het is daarom van belang dat er voorafgaand aan de beslissing over een eigen leerlijn overleg is met ouders en leerling over deze stap. In dit overleg wordt aangegeven welke redenen er zijn om te komen tot de eigen leerlijn, onderbouwd met stimulerende en belemmerende factoren van zowel de leerling, de thuissituatie als de schoolsituatie. Van dit overleg wordt een verslag gemaakt in Parnassys.

Voor een leerling die volgens een eigen leerlijn gaat werken wordt een ontwikkelingsperspectief opgesteld. Bij het opstellen van het ontwikkelingsperspectief zal worden aangegeven welke eind-/uitstroomniveau als doel zal worden gesteld voor deze leerling. Daarnaast worden er ambitieuze doelen gesteld voor deze leerling. Voor rekenen zal de leerling gaan werken met Rekenroute.

Bij de uitvoering wordt gekeken naar de onderwijsbehoeften van de leerling in combinatie met de mogelijkheden van de leerkracht/school.

Uitvoeren:

Bij voorkeur wordt de begeleiding van de leerling in de klas georganiseerd. Dit kan door verlengde/individuele instructie door de leerkracht, ondersteuning door RT/OA, pré-teaching e.d. **De leerkracht is verantwoordelijk en observeert wekelijks of de doelen zijn behaald.**

Minimaal 2x per jaar wordt met alle betrokkenen besproken wat de effecten zijn van de eigen leerlijn en of de ontwikkeling voldoet aan de verwachtingen die zijn geformuleerd. Hierbij moet ook altijd gekeken worden naar het welbevinden van de leerling.

Ieder half jaar worden nieuwe doelen geformuleerd, op het gebied van welbevinden/gedrag, niet-methodetoetsen en methodetoetsen voor zover van toepassing bij deze leerling(OPP).

Vormgeven eigen leerweg rekenen:

Start: toetsanalyses/diagnostisch gesprek door leerkracht.

Leerling zolang lang mogelijk bij de groep houden. Kritisch blijven kijken wat een leerling wel kan.

Extra instructie (**extra rekestijd**) door leerkracht (**of onderwijsassistent**) minimaal 1 uur per week.

Eventueel een arrangement aanvragen wanneer de leerling regelmatig instructie op een lager niveau nodig heeft.

Aanvullend aanbod naast de minimumdoelen van de methode en reken route passend bij Pluspunt.

Didactiek steeds aanpassen en vooral veel handelend rekenen met concreet materiaal. Dit alles passend bij de OWB van het kind.

Mocht dit niet passend zijn, dan gaan we opnieuw in gesprek met ouders, leerling, leerkracht, SWV om te kijken welke specifieke OWB die deze leerling heeft en hoe we hier bij aan kunnen sluiten.

Bij II in groep 3/4 die tijdelijk een eigen leerlijn volgen omdat ze een jaar extra leertijd krijgen, wordt geen OPP gemaakt. Ze werken aan doelen passend bij hun ontwikkeling wat in de praktijk inhoudt dat ze een stuk terug gaan in de leerstof. Na een aantal maanden in het nieuwe cursusjaar sluiten ze vaak weer aan bij het niveau van deze nieuwe groep (= doublure).